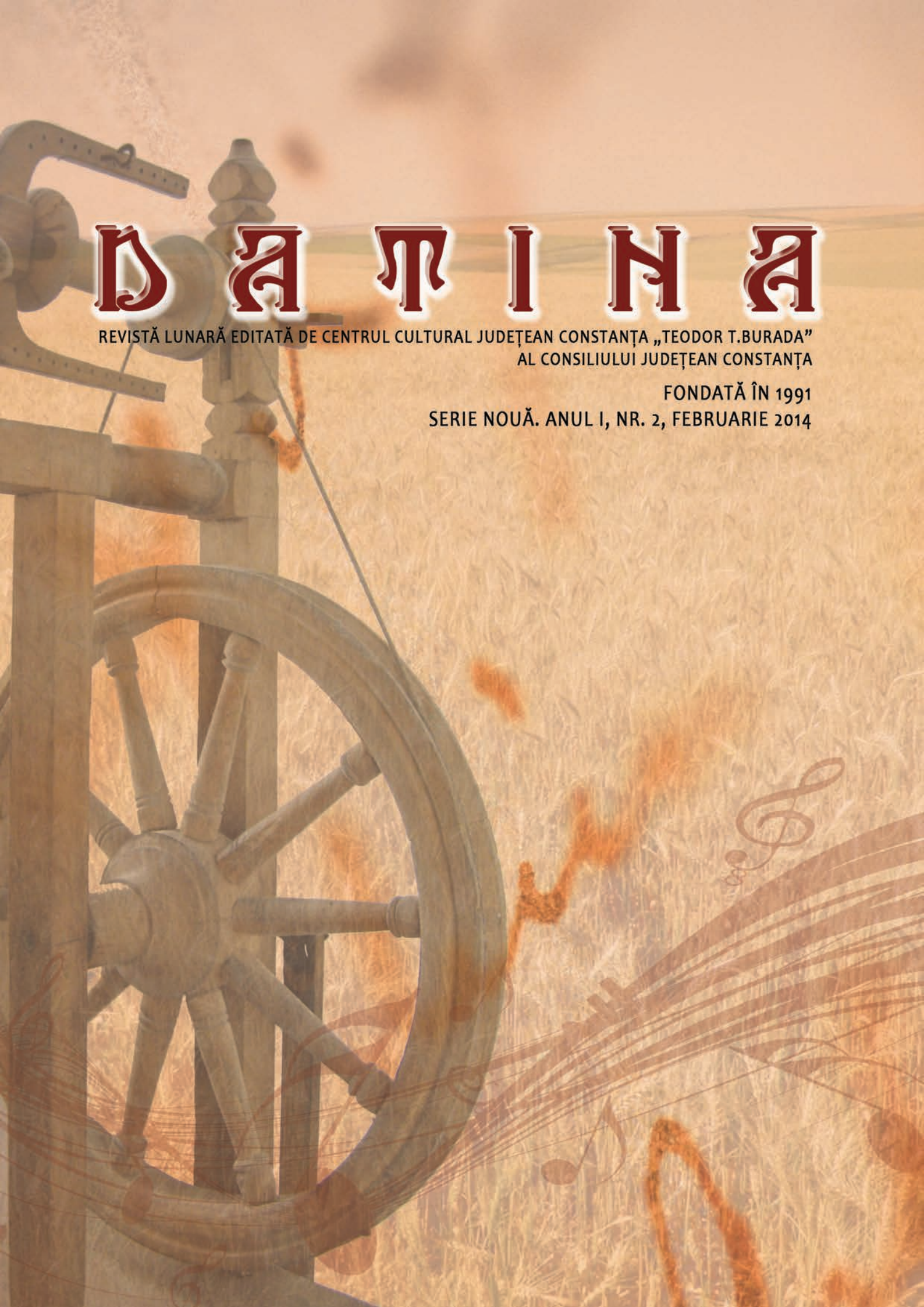

D A T I N A

REVISTĂ LUNARĂ EDITATĂ DE CENTRUL CULTURAL JUDEȚEAN CONSTANȚA „TEODOR T. BURADA”
AL CONSILIULUI JUDEȚEAN CONSTANȚA

FONDATA ÎN 1991

SERIE NOUĂ. ANUL I, NR. 2, FEBRUARIE 2014

DĂȚ INĂ, fondată în 1991, serie nouă,
Revistă lunară editată de Centrul cultural județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului
Județean Constanța
ISSN 1221-2253

Director
Prof. Doina VOIVOZEANU

Redactor șef
Aurelia LĂPUȘAN

Redactori
Adina BOCAI, ANA-Laura PARFINOV,
Cristina RUSU, Laura CALOEAN

Contabil șef: **Alina ONEL**
Tehnoredactor: **Gabriel VOICU**

Copyright text și fotografii © Centrul cultural județean Constanța “Teodor T.Burada”
Copyright prezentare grafică © 2014 Editura Datina
Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bdul Alex.Lăpușneanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com

Centrul cultural județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța

Bd. Tomis nr. 110

Tel./Fax: 0241 61 92 93

E-mail:office@scoalaarte.ro

Bd. I.C. Bratianu nr. 68

Tel: 0241 61 88 42

E-mail:cultural2@scoalaarte.ro

Se distribuie gratuit

CUPRINS

3 Recuperarea unor însemne identitare

5 Memorii - Dumitru Galavu

9 Monumentul *Avântul Țării(II)*

11 Fastele lui Ovidius

12 În lada cu zestre a comunei Vulturii

16 Pe aripile amintirilor

18 La șezătoare de Dragobete

19 Un dans de origine tracă în Dobrogea -
Cucii

21 Boris Cobaslian
Un bijutier al sonorităților

23 O sută de ani de la moartea generosului
primar Mihail Coiciu (Koiciu)

26 Sfaturi și recomandări de primăvară în
make-up

27 Prof. Gabriela Gheorghe – omul de dincolo
de culoare

29 La vârsta de 10 ani, Daria Peltea, față în
față cu succesul

31 Biserica satului Viile

35 Dimensiuni europene în practicile
educaționale

Recuperarea unor însemne identitare

Oare câți dintre dumneavoastră, cititorii noștri, ați fost în ultimul timp într-o localitate aflată la mai mulți zeci de kilometri de Constanța și v-ați plimbat pe străzi asfaltate răspunzând surprinși la salutul reverențios al unor bătrâni ai locului? Noi am făcut-o într-o zi rece de sfârșit de februarie 2014 la Vultur, un sat de creștini cu doar puțin peste 700 de suflete, care își rânduiește viața cu decență, după reguli fixate prin tradiție de 160 de ani, de când este atestat documentar.

La școală - recent reabilitată cu fonduri europene, nimic nu ar spune că nu ne aflăm într-o instituție similară din centrul Constanței.

Ba nu, la școala din Vultur copiii sunt mai liniștiți, păstrează curățenia în clase și la grupurile sanitare, iar în cancelarie profesoarele vin și pleacă de la ore purtând mai toate buchete de ghiocei, semn că elevii lor cinstesc venirea primăverii. Gazdele, directoarea Carmen Bâzâiac și prof. Maria Berbec, nu se vaită de salarii, greutăți, criză, deși incontestabil le simt - ci afișează o bucurie a faptului bine făcut, o împlinire a muncii, un optimism cum arareori mai întâlnești.

Directoarea școlii ne spune cu emoție în glas că învățătoarea ei, și mentorul ei, și omul model pe care și l-a ales în viață este chiar profesoara Maria Berbec. Și nu și-ar dori vreodată s-o dezamăgească.

La Primărie, tânărul primar Eugen Marius Berbec, elegant, cu alura unui manager de vremuri noi, bine școlit, ne vorbește detașat despre oameni, despre sat, despre împlinirile și așteptările acestui mandat.

Punctele forte ale localității: canalizarea satului, drumuri drepte, largi, mândria unei comunități închegate, cu rosturile ei. Complet reabilitat cu fonduri exclusiv de la Consiliul județean Constanța, Căminul Cultural din Vultur a fost dotat cu echipamente pentru organizarea de manifestări culturale artistice. Refacerea Căminului cultural completează seria clădirilor redată în folosință, în cadrul programelor derulate de administrația județeană. Complet reabilitat și dotat de CJC este și dispensarul comunal, unde funcționează un cabinet stomatologic și două cabinete de medicină generală. Școala din comună este o altă clădire complet reabilitată, renovarea făcându-se cu bani și de la Banca Mondială. Reabilitarea sistemului de apă potabilă, menajeră și pluvială, precum și canalizarea, refacerea Bisericii „Sfinții Mihail și Gavril” din localitate care datează din anul 1888 și este monument istoric, urmează grădinița. Pare că deși satul - o singură entitate, cu prea puține surse la bugetul local, cu oameni care își lucrează singuri pământul, își cresc animalele pentru nevoile domestice, se îndestulează din proiecte bine gândite și argumentate și cu susținerea constantă a ordonatorului de credite.

Localitatea mai are și altceva demn de invidiat: o bibliotecă comunală cu multe mii de cărți și o ladă cu zestre cum nu se prea mai găsește prin locurile noastre. Mai precis, prof. Maria Berbec, care și-a petrecut toată viața în sat printre oameni, semănând în sufletele copiilor dragoste și bunăcuviință, a adunat de pe la casele celor „mai vechi” unelte tradiționale, costume populare, ștergare, aproape o sută de piese de colecție. Pe unele le-a plătit din banii ei de

În zilele de 4 și 5 aprilie 2014, la Galați, se va desfășura cea de-a șaptea ediție a Congresului Național de Istorie a Presei cu tema

PRESA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

Scopul Congresului este acela de a stimula interesul comunității științifice în privința istoriei presei, de a încuraja cooperarea și crearea unei rețele de cercetare în acest domeniu, precum și de a asigura un cadru de dezbateri academică privind problemele cu care se confruntă acesta.

Această ediție a Congresului Național de Istorie a Presei dorește să aducă în atenția societății academice un subiect insuficient cercetat: *presa Primului Război Mondial*. „Marele război”, așa cum a rămas întipărit și în memoria presei francofone, a fost surprins în ipostazele sale politice, diplomatice și militare, dar și din perspectiva tragediilor umane, individuale sau colective, de numeroși jurnaliști, români sau străini. Întrucât se împlinesc o sută de ani de la declanșarea primei conflagrații mondiale, este dedicat acestui eveniment întregul spațiu al congresului.

Teme propuse:

.Presa românească și poziționarea sa în anii neutralității (1914-1916)

.Jurnaliști „pro-antantiști” vs jurnaliști „pro-centriști” între anii 1916-1918

.Presa armatei germane de ocupație (1916-1918)

.Jurnaliști și ostași

.Presa basarabeană – problematica războiului și a unirii (1916-1918)

.Reflectarea României în presa străină (1914 – 1918)

.Reflectarea marilor bătălii ale armatei române în presa autohtonă (1916-1918)

.Presa românească – despre marile decizii din Primul Război Mondial

Mai mulți istorici, profesori, doctoranzi din filiala Dobrogea și Dunărea de Jos a ARIP sunt înscriși cu teme deosebit de interesante referitoare la prima conflagrație mondială și destinul provinciei.

Revista *Datina* se află printre partenerii media ai evenimentului.

Recuperarea unor însemne identitare

continuare din pagina 3

salariat al statului, altele i s-au donat în vederea amenajării unui muzeu. Cu diverse prilejuri festive, cu oameni veniți din alte părți, inspecții sau vizite oficiale, piesele aflate în cutii se prind pe pereții căminului cultural și încântă privirea oricui. Femeia le îngrijește ca pe copiii ei, le ferește de umezeală, de orice atac care ar distruge lâna, lemnul, hârtia. Și-a luat o obligație morală ca o lecție dintr-un abecedar. I-a învățat pe cei mici dragostea de sat, de oamenii lui și ca exemplu a adunat pentru a lăsa și altor generații lada cu zestre a vulturenilor. Maria Berbec are deocamdată ca recunoaștere a muncii ei doar câteva diplome și premii.

Ar mai fi puțini pași ca pe harta turistică a Dobrogei, în vecinătatea unei importante cetăți romane, Ulmetum Traiani, pe valea casienilor, să se așeze în calea căutătorilor de frumos, de urme ale civilizației populare, un muzeu adevărat. Cu un spațiu adecvat, cu un custode, cu tot ce ar presupune consultanță de specialitate.

Întâmplare sau nu, tânărul primar este fiul Mariei Berbec și îi succede în cel de-al doilea mandat tatălui, care a ocupat această funcție ani buni. O întregă dinastie a oamenilor harnici, de omenie și cu drag de locurile natale.

Redacția

Memorii

Dumitru Galavu

A fost unul dintre folcloriștii împătimiți ai Dobrogei. Pasionat de folclorul autentic, de oamenii locului, de cultura populară, de muzică, istorie, educația tinerilor. Multe s-au scris despre Dumitru Galavu, multe au rămas necunoscute încă, la peste două decenii de la moartea sa.

Nepoata lui Dumitru Galavu a încredințat spre tipărire un album foto din colecția personală, câteva file din Memorii și câteva povești culese de folclorist, nepublicate. Speră ca într-o zi să recupereze toate manuscrisele risipite pe la diverși binevoitori pentru a valorifica integral opera Galavu.

„Născut în Macedonia - Grecia – (28 februarie 1926) - crescut în Cadrilater, județul Caliacra (azi Bulgaria), maturizat în Dobrogea - România, unde sunt și acuma, eu, Galavu Dumitru, absolvent al Conservatorului de Muzică din București „Ciprian Porumbescu”, profesor la Liceul de Muzică din Constanța, actualmente pensionar, unde am lucrat deopotrivă în învățământ ca și în Cultură, îmi aștern pe hârtie amintirile pe care le am începând cu anul 1930 și până astăzi. Aceste amintiri au caracter social-politic și includ: istorie, filozofie, muzică, etnografie, folclor, psihologie social-politică, filozofie, religie etc., întreaga sferă a activității sociale - drama poporului român, scrisă de mine, un necomunist comunist (necomunist prin convingeri și comunist prin

forța lucrurilor, d a t o r i t ă împrejurărilor).

„Tu a doua giuimitati a sec. al XIX - lea, armanyly di-tu Machidhunii, vrurî sî-și aibî și ely sculyolu sș bisearca a loru, pri limba maternî, di papiany stră papiany, ma indrari condri

cu grețly, cari-ly măkâlipseau pri-tu calyuri. Perioada aestî si-adră ma lay dipu țe viny lincolu (grecii-elinii). Tatâ-nyu fu și elu fortțtu sî aluntî și elu cu tufekia tu mânî. Lu-ndribai:

- Tată, câți greți vâtâmași ?

- Vâru, dzâsi elu. Noi mutreamu s-apărăm horii, nu s-vâtâmăm oaminy.

(În a doua jumătate a sec. al XIX-lea, aromânii din Macedonia au vrut și ei să aibă școala și biserica în limba maternă, din moși-strămoși, dar s-au lovit de rezistența grecilor care îi măcelăreau pe drumuri. Această perioadă s-a înăsprit după întoarcerea grecilor. Tatăl meu a fost și el nevoit să lupte cu arma în mână. Eu l-am întrebat:

- Tată, câți greci ai omorât?

- Nici unul, mi-a răspuns el. Noi voiam să aparăm satele, nu să omorâm oameni.)

Așa că, în anul 1926 a emigrat în România, cu o parte din confracții lui din orașul Veria, regiunea Salonic, Macedonia. A sosit în țară în jur de 1 aprilie 1926, fiind colonizat în satul Elibei, corn. Gargalîc, jud. Caliacra, nord de Caverna - 15 km.

Aici, de la o vârstă precoce mi-am format primele impresii, eram foarte sensibil la tot ce se petrecea în jur și cu totul special la sunete, ascultam sunetele clopotelor oilor cu multă plăcere și interes, întrebam întotdeauna pe tata și pe mama tot ce vedeam și mă impresiona, ceea ce îl enerva pe tata și, fie mă apostrofa, fie mă alegeam cu vreo palmă. Mi-aduc aminte unele întâmplări hazlii de la vârsta de 3-4 ani.

.....
Nici tata nu mă înțelegea. Când îi ceream să-mi cumpere o carte de povești, răspunsul era:

- E, pârâmiti (povești), tată, parcă eu am citit cărți de povești!

De asemeni, nici dragostea pentru muzică nu mi-a înțeles-o. Când îi ceream să îmi cumpere un instrument muzical, îmi spunea:

- Ghiftu va ti-adaru? Ghiftily cântî la strumeti. (Țigan o să te fac? Țiganii cântă la instrumente.)

Chirolu treați, nu pot si-lu țany pri locu, lighurilli si-alăxescu, țe fu aieri, nu-i asândzî, nu va hibî mâni, țe va hibî mâni, nu ari s-hibî paimâni. Bana omului îi legatî di chiro, tu chiro si-aflî, tu chiro chiari. Iți lucru, iți lighurii, asândzî si-aflî, mâni creasți, s-măreaști, paimâni cheari. Chirolu fați si-s fânurseascî lucruri noi și tut chirolu li maținî și-li fați-s chiarî. Sufeliti chieru, soma u mîcî loclu, chiatra u maținî apa-ș glyetlu, hier-lu-1 mîcî-arudzina, lemnul putridzaști, loclu-a căldurâlyei îl lya arcoarea, ș.a.

(Timpul trece, nu poți să-l ții pe loc, lucrurile se schimbă; ce a fost ieri, nu-i astăzi, ce-i astăzi nu va fi mâine, ce va fi mâine nu va fi poimâine. Viața omului e legată de timp, în timp se naște, în timp moare. Fiecare ființă, astăzi se naște, mâine crește, se dezvoltă și poimâine moare. Timpul face să se nască lucruri noi și, tot timpul le roade și le face să piară. Sufletele pier, trupurile se întorc în pământ; piatra e măcinată de apă și de ghețuri, fierul e măcinat de rugină, lemnul putrezește, locul căldurii îl ocupă frigul ș.a.

Moșul

Povestită în repetate
rânduri de tatăl meu,
Galavu Gheorghe
Oraș Techirghiol
Jud. Constanța

Așa cum întunericul urmează după lumină, așa urmează și răul după bine; sărăcia și bogăția sunt ca umbra și lumina. Cei mai îndepărtați strămoși ai noștri erau înțelepți și se aveau ca frații. Ei trăiau în armonie cu legile pământului și cu credință în Dumnezeu. Dar Roata Timpului nu stă pe loc, ea aduce mereu schimbări, atât bune, cât și rele.

Se spune că odată Dumnezeu a luat înfățișarea unui moșneag cu plete dalbe și cu barba cărunță; a pus apoi în capătul unui băț o traistă, a aruncat-o pe umeri și a pornit să colinde pământul în lung și-n lat ca să cerceteze inimile oamenilor.

În prima seară s-a oprit la casa unui sătean care locuia la marginea satului. El a strigat la poarta și ia spus omului care i-a ieșit în prag:

- Bună seara, om bun!

- Bună seara, moșule! i-a răspuns omul.

- Sunt flămând și obosit și mai am mult de mers până acasă. N-ai vrea să-mi dai ceva de mâncare și să mă găzduiești la tine peste noapte? Dar să știi că n-am cum să te răsplătesc decât rugându-mă la Dumnezeu pentru tine, că sunt amărât și sărac, n-am nici o para chioară.

- Cum să nu, moșule, i-a răspuns omul. În privința plății, stai liniștit, că nu-mi trebuie nimic de la tine. Vorba aceea: bine faci, bine găsești.

Omul l-a poftit bucuros în casă, i-a dat să mănânce cu dragă inimă din puținul pe care îl avea și

Familia Galavu la 1926

i-a pregătit un culcuș ca să doarmă acolo peste noapte.

Dimineața, când toți ai casei s-au sculat, Moșul i-a spus:

- Îți mulțumesc din inimă că ai fost bun cu mine, m-ai cinstit și m-ai omenit fără să mă întrebi cine sunt și de ce am ajuns așa. O să mă rog la Dumnezeu chiar acum ca să-ți îndeplinească o dorință. Ce ai vrea tu să ai?

Privind la câmpul din fața sa, care se umpluse de ciori, omul a oftat și i-a spus:

- O, de-ar vrea Dumnezeu să-mi dea tot atâtea oi, câte ciori sunt pe câmpul acesta, aș fi foarte mulțumit!

- Aceasta e o dorință deșartă, dar dacă asta vrei, să dea Domnul să se împlinească! Apoi zise:

- Cîte ciori sunt pe câmpie,
Tot atâtea oi să fie!

Dumnezeu să te răsplătească,
Omenia să ți-o blagoslovească,
Sănătatea și-avuția să-ți sporească,
De unde dai să nu se cunoască!

Cât ai clipi din ochi, ciorile s-au prefăcut în oi, iar Moșul s-a făcut nevăzut.

A doua seară, Moșul s-a oprit la marginea unei păduri, lângă un izvor. În apropiere își avea casa un om sărman. Moșul a strigat la poartă și i-a spus omului care i-a ieșit în prag:

- Bună seara, om bun!

- Bună seara, moșule! i-a răspuns omul.

- Sunt flămând și obosit și mai am mult de mers până acasă. N-ai vrea să-mi dai ceva de mâncare și să mă găzduiești la tine peste noapte? Dar să știi că n-am cum să te răsplătesc decât rugându-mă la Dumnezeu pentru tine, că sunt amărât și sărac, n-am nici o para chioară.

- Cum să nu, moșule, i-a răspuns omul. În privința plății, stai liniștit, că nu-mi trebuie nimic de la tine. Vorba aceea: bine faci bine găsești. Omul l-a poftit bucuros în casă, i-a dat să mănânce cu dragă inimă din puținul pe care îl avea și i-a pregătit un culcuș ca să doarmă acolo peste noapte. Dimineața, când toți ai casei s-au sculat, Moșul i-a spus:

- Îți mulțumesc din inimă că ai fost bun cu mine, m-ai cinstit și m-ai omenit fără să mă întrebi cine sunt și de ce am ajuns așa. O să mă rog la Dumnezeu chiar acum ca să-ți îndeplinească o dorință. Ce ai vrea tu să ai?

Privind la izvorul din fața sa, care curgea lin, omul i-a spus:

- O, de-ar vrea Dumnezeu să prefacă apa aceasta în vin, aș fi foarte mulțumit!

- Aceasta e o dorință deșartă, dar dacă asta vrei, să dea Domnul să se împlinească! Apoi zise:

- Apa rece de izvor

Să se schimbe-n vinișor!

Dumnezeu să te răsplătească,
Omenia să ți-o blagoslovească,
Sănătatea și-avuția să-ți sporească,
De unde dai să nu se cunoască!

Cât ai clipi din ochi, apa de izvor s-a prefăcut în vin, iar Moșul s-a făcut nevăzut.

A treia seară, Dumnezeu s-a oprit la casa unui om care locuia la capătul unei văi. În apropiere se afla un lac. Moșul a strigat la poartă și i-a spus omului care i-a ieșit în prag:

- Bună seara, om bun!

- Bună seara, moșule! i-a răspuns omul.

- Sunt flămând și obosit și mai am mult de mers până acasă. N-ai vrea să-mi dai ceva de mâncare și să mă găzduiești la tine peste noapte? Dar să știi că n-am cum să te răsplătesc decât rugându-mă la Dumnezeu pentru tine, că sunt amărât și sărac și n-am nici o para chioară.

- Cum să nu, moșule, i-a răspuns omul. În privința plății, stai liniștit, că nu-mi trebuie nimic de la tine. Vorba aceea: bine faci, bine găsești. Omul l-a poftit bucuros în casă, i-a dat să mănânce cu dragă inimă din puținul pe care îl avea și i-a pregătit un culcuș ca să doarmă acolo peste noapte. Dimineața, când toți ai casei s-au sculat, Moșul i-a spus:

- Îți mulțumesc din inimă că ai fost bun cu mine, m-ai cinstit și m-ai omenit fără să mă întrebi cine sunt și de ce am ajuns așa. O să mă rog la Dumnezeu chiar acum ca să-ți îndeplinească o dorință. Ce ai vrea tu să ai?

Privind către lac, omul i-a spus:

- O, de-ar vrea Dumnezeu ca să fie lacul acesta o luncă verde și toate rațele ce se află acum pe el să fie niște vaci cu lapte, aș fi foarte mulțumit!

- Aceasta e o dorință deșartă, dar dacă asta vrei, să dea Domnul să se împlinească! Apoi zise:

- Câte rațe sunt pe baltă
Toate-n vaci să se prefacă!
Dar și apa ce se vede
Să se facă-o luncă verde!

Dumnezeu să te răsplătească,
Omenia să ți-o blagoslovească,
Sănătatea și-avuția să-ți sporească,
De unde dai să nu se cunoască!

Cât ai clipi din ochi, lacul s-a prefăcut într-o luncă verde, rațele s-au prefăcut în vaci cu lapte, iar Moșul s-a făcut nevăzut.

De acum cei trei oameni sărmani erau foarte mulțumiți, căci Dumnezeu le-a îndeplinit dorințele. Au uitat de sărăcia în care au trăit și

au început o viață nouă.

O fi trecut mult timp, o fi trecut puțin, nu știu, dar știu că Dumnezeu s-a întors ca să vadă cum au înțeles el să se folosească de bogăția primită într-un fel atât de minunat. Așa că, a luat același chip de moșneag cu plete dalbe și cu barba sură, s-a înveșmântat cu haine zdrențuite, și-a pus traista-n vârf de băț, a aruncat-o pe umeri și s-a oprit la cel căruia îl dăruise oi. Omul avea o turmă mare și mulți argați care-l ajutau la treabă.

Moșul s-a apropiat de stăpânul turmei, care stătea tolănit pe iarbă și i-a spus:

- Bună seara, om bun!

- Bună seara, moșule! i-a răspuns stăpânul turmei.

- Sunt flămând și obosit și mai am mult de mers până acasă. N-ai vrea să-mi dai ceva de mâncare și să mă găzduiești la tine peste noapte? Dar să știi că n-am cum să te răsplătesc decât rugându-mă la Dumnezeu pentru tine, că sunt amărât și sărac și n-am nici o para chioară.

- Să te găzduiesc pentru o rugăciune când tu n-ai fost în stare toată viața să strângi niscaiva parale? Primești mâncare și adăpost numai dacă plătești. Dacă știi că n-ai bani, pleacă! Cerșetorule, pomanagiule, hai, pleacă mai repede până nu asmut câinii pe tine și până nu pun argații să te ciomăgească!

Moșul și-a mângâiat barba, a suflat în palmă în timp ce privea către oi și a spus:

- Acum minunea să dispară!

Ciori ați fost, ciori să fiți iară!

Cât ai clipi din ochi, toate oile s-au prefăcut în ciori care și-au luat zborul, iar Moșul s-a făcut nevăzut. Degeaba striga omul disperat ca să se întoarcă și se jura că-i va da tot ce-i va cere, Moșul n-a mai apărut.

În a doua seară Moșul s-a oprit la cel al cărui izvor de apă îl transformase în izvor de vin. Acesta se făcuse cârciumar și-i mergea afacerea din plin. El stătea la o masă și privea la argații care cărau butoaiele cu vin în căruțe.

Moșul s-a apropiat de el și i-a spus:

- Bună seara, om bun!

- Bună seara, moșule! i-a răspuns cârciumarul.

- Sunt flămând și obosit și mai am mult de mers până acasă. N-ai vrea să-mi dai ceva de mâncare și să mă găzduiești la tine peste noapte? Dar să știi că n-am cum să te răsplătesc decât rugându-mă la Dumnezeu pentru tine, că sunt amărât și sărac și n-am nici o para chioară.

- Să te găzduiesc pentru o rugăciune când tu n-ai fost și stare toată viața să strângi niscaiva parale? Primești mâncare și adăpost numai

dacă plătești. Dacă știi că n-ai bani, pleacă! Cerșetorule, pomanagiule, hai, pleacă mai repede până nu asmut câinii pe tine și până nu pun argații să te ciomăgească!

Moșul și-a mângâiat barba, a suflat în palmă în timp ce privea către izvor și a spus:

- Acum minunea să dispară!

Apă-ai fost, apă fii iară!

Cât ai clipi din ochi, izvorul din care curgea vin s-a transformat din nou în izvor de apă, iar Moșul s-a făcut nevăzut. Degeaba striga omul disperat ca să se întoarcă și se jura că-i va da tot ce-i va cere, Moșul n-a mai apărut.

În a treia seară, Moșul s-a oprit la cel căruia îi dăruise vaci. Acesta stătea tolănit pe iarbă privind la argații care îi mulgeau vacile.

Moșul s-a apropiat de el și i-a spus:

- Bună seara, om bun!

- Bună seara, moșule! i-a răspuns stăpânul turmei.

- Sunt flămând și obosit și mai mult de mers până acasă. N-ai vrea să-mi dai ceva de mâncare și să mă găzduiești la tine peste noapte? Dar să știi că n-am cum să te răsplătesc decât rugându-mă la Dumnezeu pentru tine, că sunt amărât și sărac și n-am nici o para chioară.

- Să te găzduiesc pentru o rugăciune când tu n-ai fost în stare toată viața să strângi niscaiva parale? Primești mâncare și adăpost numai dacă plătești. Dacă știi că n-ai bani, pleacă! Cerșetorule, pomanagiule, hai, pleacă mai repede până nu asmut câinii pe tine și până nu pun argații să te ciomăgească!

Moșul și-a mângâiat barba, a suflat în palmă în timp ce privea către vaci și a spus:

- Acum minunea să dispară!

Rațe ați fost, rațe fiți iară!

Iar tu luncă minunată,

Fii lac cum ai fost odată!

Cât clipi din ochi, vacile s-au transformat în rațe, lunca verde s-a transformat din nou în lac, iar Moșul s-a făcut nevăzut. Degeaba striga omul disperat ca să se întoarcă și se jura că-i va da tot ce-i va cere, Moșul n-a mai apărut.

Iată cum banul înstrăinează oamenii și cât de rea și de păgubitoare e boala lăcomiei!

Căci beția lăcomiei e mai primejdioasă decât beția vinului și cine lăcomește, nu se pricopsește. Bogatul nu crede niciodată pe cel sărac și nici sătulul pe cel flămând. Când omul se-mbogățește, inima i se-mpietrește. Și pentru că nimeni n-a moștenit lumea, bine ar fi să nu ne pierdem omenia și să nu uităm că orice ți s-a dat, oricând îți poate fi luat.

Monumentul *Avântul Țării*

(continuare din numărul trecut)

Autorul monumentului Kristo SOTIRI s-a născut la 27 martie 1870 în localitatea albaneză Pogradec. În 1875 se stabilește împreună cu familia la București, ulterior la Tulcea, unde urmează clasele primare. Liceul îl va absolvi la Galați. Între 1893-1898 urmează cursurile facultății de inginerie civilă ale Universității din Padova, continuate la Veneța - orașul lagunelor, unde, după șase ani de studii strălucite la Academia Regală de Arte Frumoase, obține și diploma de arhitect. Revine în România (1909) bucurându-se de sprijinul Reginei Elisabeta; în perioada 1910 – 1912 activează la Constanța, ca președinte al unui birou de proiectare, realizând unele dintre edificiile emblematice ale urbei.

1910:

- Casa MIGA, str. Miron Costin
  - Casa A. HAGI PETROF, str. Concordiei (în prezent Mihail Kogălniceanu)
  - Casa ATANASOF și BĂBUȘ, str. Ștefan cel Mare
  - Casa I.E. ABRAMOGLU, B-dul Elisabeta
- 1911:
- Casa MIHĂILESCU, B-dul Regina Maria (în prezent Mamaia)

- Casa HRONI ERMIDE, str. Carol I (în prezent B-dul Tomis)

- Casa CARABIBER, str. Vasile Alecsandri (proiect nematerializat)

1912:

- Casa JITIANU, str. Decebal

1916:

- numărul din 3 aprilie al ziarului *Liberalul Constanței* (la care am făcut referire și în prima parte a articolului) ne oferă următoarea informație: *...Tot d-sale i s-a încredințat lucrarea pentru ridicarea bustului mult regretatului Ion Bănescu, fost primar al Constanței, în piața Griviței, din fața bisericii Adormirea Maicii Domnului. Intenție nefinalizată, bustul fiind realizat de Dimitrie PACIUREA.*

Se repatriază în anul 1920, devenind, după proclamarea ca rege a lui Ahmet Zog, arhitectul Curții Regale. Moare la 28 februarie 1953; considerat drept un pionier al arhitecturii culte albaneze a fost declarat de către intelectualitatea orașului Durrës *Om al secolului*.

Revenind la monumentul *Avântul Țării*, facem mențiunea că și numărul 3 din 27 aprilie 1916 al revistei *Arta și Frumosul* este ilustrat cu fotografii/detalii ale acestuia; asupra destinului său ne edifică două cărți poștale ilustrate din Constanța (colecția Șerban Caloianu) tipărite la Berlin în perioada ocupației (1916 – 1918): în prima monumentul apare vandalizat - tunurile, soldatul și vulturul sunt înlăturate și basoreliefurile buciardate; cea de-a doua, de la

o dată ulterioară, surprinde o defilare a trupelor germane la care publicul asistă din scuarul unde fusese amplasat monumentul – dovada faptului că acesta fusese îndepărtat în totalitate.

Final deschis: în anul 1918, în apropierea gării Hamangia s-au găsit abandonate pe câmp pietre cioplite, un leu cu botul pe labe și un vultur (ambele din bronz) componente ale unui monument ce urma să comemoreze victoria definitivă a bulgarilor în Dobrogea. Cu excepția leului de bronz, acestea au intrat în alcătuirea primului monument constănțean dedicat cinstirii eroilor căzuți în Primul Război Mondial, inaugurat în anul 1922. Asemănarea dintre vulturul românesc și cel bulgar să fie întâmplătoare...?!

Dacă ne este clară semnificația monumentului *Avântul Țării*, să reamintim motivele pentru care România s-a angrenat în această conflagrație. În urma Tratatului de la Berlin (1878), cu toate eforturile diplomației românești, acestea au rămas nesoluționate: soarta românilor numiți și macedo-români și cuțo-vlahi (art.4 al Tratatului) din Peninsula Balcanică, respectiv, necesitatea modificării graniței care separa Dobrogea de Bulgaria – graniță impusă celor două State prin Tratat, fără a fi întrebate și fără să se țină cont de protestele României.

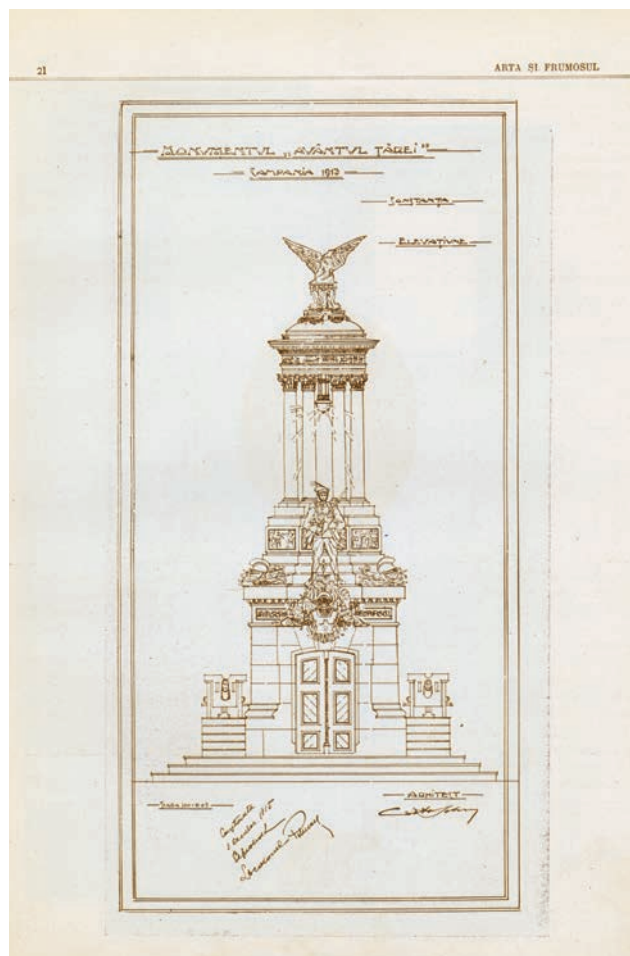
La împlinirea unui secol¹ de la evenimentele care, în viziunea lui Nicolae Iorga, anticipau desăvârșirea României Mari ...*Se poate spune cu drept cuvânt că peste Dunăre se discută chestiunea Ardealului*, un gest reparatoriu ar fi de bun augur: dezvelirea unei plăci de marmură fixată pe soclul rămas stingher, în urma reamplasării bustului lui Vasile Pârvan, având incizat releveul monumentului *Avântul Țării* alături de câteva date referitoare la evenimentul căruia i-a fost consacrat.

Mihai Petru GEORGESCU

Bibliografia parcursă apare alături de prima redactare a materialului în volumul *București – Materiale de Istorie și Muzeografie*, vol. XVI, pag.: 263 – 269, editat de Muzeul de Istorie al Municipiului București, 2012.

Facem cuvenita erată la prima parte a articolului: sculptorul monumentului bucureștean menționat este Emil W. BECKER.

¹ Ocazie cu care Muzeul Național de Istorie al României a organizat o importantă expoziție însoțită de un amplu catalog.

Un prim calendar popular

Fastele lui Ovidius

Cu mult înainte de a fi exilat în neospitalierul Tomis, poetul cel mai răsfățat al Romei, Ovidius Publius Naso, scria una din cărțile sale bine cunoscute: "Fastele". Era, de fapt, poetizarea calendarului roman. În versuri elaborate se prezentau lunile anului, fiecare aducând cu sine alte sărbători, alte obiceiuri și mereu alte tablouri din natură. Bunăoară, Luna lui Janus, prima din calendar, era declarată paznicul lumii și zeul păcii, Februa era, printre altele, și luna morților când pe morminte se puneau cununi de flori, fructe, sare și pâine înmuiată în vin curat. La sfârșitul lunii se desfășura o sărbătoare în care doi vecini de hotar aduceau pe pământ un bolovan mare sau un trunchi de copac bătrân și puneau pe el două coroane de flori și două turte sfințite. Se făcea un foc mare în care un copil arunca un pumn de grâu și o fetiță un fagure de miere. Oamenii din

jur, îmbrăcați în alb, stropeau peste foc cu vin, apoi se jertfea un miel, care se cocea pe jăratec, iar în timpul praznicului se cântau imnuri de laudă către zei.

Luna a treia a anului era consacrată zeului Marte, cea dintâi divinitate din Latium. Martie era luna serbărilor câmpenești. La mijlocul lunii poporul o sărbătorea pe Anna Perenna, despre care tradiția spunea că a ajutat poporul înfometat de patricieni aducându-i în fiecare dimineață, din toată sărăcia ei, pâinișoare calde pe care le frământa și le cocea în timpul nopții.

Cea de-a patra lună era a Venerei, cea care făcea pomii să înmugurească și să încolțească grânele. A cincea lună a anului începea cu sărbătorile Florei, când se deschideau teatrul și circul, dar cuprindea și o zi dedicată lui Mercur, sărbătoarea

negustorilor, apoi pe la mijlocul lunii iunie se celebra sărbătoarea Vestei, păzitoarea focului sacru, nimeni alta decât Terra, pământul. Tot în iunie era și sărbătoarea brutarilor. Altarul lor de pe Capitoliu amintea de asediul Romei de către gali, când asediații, într-un moment de disperare, au aruncat în tabăra inamică toate pâinile pe care le aveau pentru a-i convinge pe asediatori că Roma nu poate fi învinsă prin înfometare.

CALENDARUL GOSPODARULUI LUNA MARTIE

„Se seamănă: grâu de primăvară, orz, orzoaică, mazăre, borceag, lucernă, trifoi, sfeclă de zahăr și de nutreț, bob, linte, ierburi pentru fânețe.

Se grăpează lucerna, trifoiul, islazurile și fânețele.

În grădină se seamănă în răsadniță restul de legume și flori.

Se pune usturoiul și arpagicul: se seamănă spanacul, morcovii, pătrunjelul; se sădesc roșiile, vinetele, varza văratică și ardeiul. Se seamănă cartofii.

Se termină plantarea pomilor, iar cei vechi se sapă un metru împrejur.

Se plantează vița de vie. Se lucrează de zor la arăcit și legat. Se ară via cu plugul sau se sapă adânc.

Stupii, care au iernat la adăpost, se scot afară. Se curăță stupii de resturi de ceară, de albine moarte, etc.

Coloniilor mici de albine li se dă hrană. Se primenește zilnic apa. În lipsă de flori, li se dă făină de mazăre.

Se fac culturi melifere.”

(Calendarul Asociației culturale „Cartea sub icoană”, 1937)

Din moși strămoși

În lada cu zestre a comunei Vulturu

Atestată documentar încă din anul 1854, localitatea Vulturu – Kartal după vechea denumire turcească, deține o bogată cultură tradițională, al cărui fir l-am urmărit și noi în această descindere în teren.

Cu ajutorul câtorva informatori localnici am reușit să reconstituim o parte din trecutul recent, atenția noastră concentrându-se asupra obiceiurilor de pe axa vieții. Am ales ca puncte de plecare în această cercetare evenimentele centrale din viața membrilor comunității, mai exact nașterea, nunta și înmormântarea, urmărind să aflăm apoi în dialogul cu informatorii, în ce măsură se mai păstrau practicile tradiționale legate de aceste evenimente.

În localitatea Vulturu, la jumătatea secolului trecut, obiceiurile de familie păstrau încă elemente de credință străvechi și practici legate de logica magică, rituri al căror scop era acela de a apăra sau consacra o persoană într-o stare nouă în care aceasta avea să se integreze.

PEȚITUL ȘI NUNTA

Maria Mihalcea (născută în 1933 în cătunul Albina, satul Saraiu, venită în Vulturu prin căsătorie) ne oferă o descriere generoasă a două dintre cele mai importante evenimente din viața sa: cununia și botezul copiilor. Întâlnirea cu viitorul soț a avut loc într-un cadru deja consacrat stabilirii legăturilor dintre tinerii necăsătoriți: la hora din sat. „*Ne-am întâlnit la o horă și probabil că i-a plăcut de mine și-a mai venit la mine acasă o dată și încă o dată și m-a cerut la părinți, ne-am împăcat. A treia oară a venit cu părinții, ne-am împăcat și în timp de două săptămâni am făcut și nunta. Și-am avut o nuntă așa de frumoasă. Cincizeci și șase de ani de căsătorie.*”

Odată făcut pasul hotărâtor, cererea în căsătorie și obținerea acordului din partea familiei, tinerii au intrat deja în perioada premergătoare nunții, în acest caz una destul de scurtă.

Ca în orice comunitate tradițională, zestrele miresei era deja pregătită, constând în obiecte de mobilier și nu numai: „*se dădea un pat cu tăblii, masă, două scaune, cufăr (noi așa îi ziceam) dar e ladă. Și trei, patru coveturi, un covor pe perete, patru perne și preșuri țesute în război, cu dungi*

multe așa, frumoase.” Eveniment de o deosebită importanță atât în viața particulară cât și obștească, nunta implica și în localitatea Vulturu participarea multor membri ai comunității și punerea în practică a unei game complexe de manifestări tradiționale. Obiceiurile de nuntă se desfășurau pe durata mai multor zile, fie începând de marți și încheindu-se duminică, după cum ne-a povestit o altă informatoare, Aneta Pârveu, în vârstă de 61 de ani. „*Vinerea se tăia păsările și se chema femeile la sarmale. Femeile venea cu găină, la mama băiatului. Găinile astea se tăia pentru nuntă.*”

Dacă pentru rudenii primele zile de pregătiri erau destinate în special preparării alimentelor complexe: tobă, lebăr, caltaboș, apoi tăierii găinilor pentru nuntă, pentru viitori miri următoarele zile până la Duminică erau destinate practicilor rituale: „*Vineri seara, ginerică își invita băieții la el acasă, tineri, și gătea bradul, cu hârtie din aceea creponată, făceau flori și un boboc în vârf. Bradul se gătea numai la mire acasă și numai băieții. Mireasa chema fetele și făceau florile. Sâmbăta se făcea sarmalele și seara pe la opt-nouă se chema tineretul la salon. Venea ginerică, mireasa, nașii și era petrecere până la două noaptea. Ginerică o aducea pe mireasă și pe nași la salon.*” Își amintește Maria Mihalcea.

Rolul bradului nu se încheia imediat după nuntă, acesta urmând să fie păstrat de către viitoarea mireasă și transformat în furcă de țesut. „*Cu bradu așa era obiceiul: îl lăsați să se usuce bine, îl curățați și făceai furcă de tors lână. Soacră-mea așa mi-a zis: „ăsta îl ții că pui caieru în furcă și torci.”* Chiar dacă pentru Maria Mihalcea bradul nupțial nu a îndeplinit și acea funcție practică „*de tors nu am tors niciodată cu el*”, aceasta l-a păstrat totuși, încărcătura lui simbolică neputând fi ignorată.

Cea mai bogată în manifestări ritualice în cadrul nunții este de departe ziua de Duminică, cea în care se realizează efectiv cununia. Atât mirele cât și mireasa au parte de un tratament special care precedă nunta: gătitul fetei de către nașă și bărbieritul tânărului de către doi băieți tineri. Apoi urma momentul în care alaiul mirelui pornea către casa socrilor mici, moment ce face trecerea către una dintre secvențele

cele mai dramatice din cadrul nunții - despărțirea fetei de casa părintească. Pârvu evocă acest moment: *„Duminică pleca stolnici de-ai lu ginerică cu vestea, așa se spunea, cu o sticlă de rachiu la mireasă și apoi la nași. Mireasa trimitea și ea la ginerică rachiu și prăjituri. Le lăsa ginerica acasă ce primea de la mireasă și pleca la nunu mare tot la fel, tot cu sticla de rachiu. Erau însoțiți de lăutari: vioară, un acordeon și un țambal. Mireasa o pregătește nașa. După ce pregătește mireasa intră cavaleru cu bradu în cameră la mireasă și se amăgește mireasa de trei ori cu bradu. A treia oară se rupe vârful bradului”.* După aceea are loc ruperea turtei sau a colacului în pragul casei părintești, și cântecul miresei, momentul de tandă evocare a tuturor bucuriilor vieții de copilă, dar și de avertizare asupra despărțirii definitive de acea etapă a vieții. Dublat de recitarea iertăciunii, acest moment este pentru socrii mici și pentru mireasă cel mai dramatic moment, însoțit mai întotdeauna de lacrimi.

„Când m-a luat de acasă au cântat cântecul miresii și am plâns. A plâns și mama, tata. Și tot atunci s-a făcut și iertăciunea. S-a așezat mama, tata pe scaune în fața casei, pe unde am ieșit eu și eu atunci m-am dus și am cerut iertare, că așa se cere. Mi-am cerut iertăciunea și atunci ai emoții mari de plângi”, își amintește Maria Mihalcea. *„Și pe urmă când am venit la socri iară s-a făcut iertăciunea. Înainte de a intra în casă la socri, s-a așezat tot la fel socru meu într-o parte, soacră-mea într-o parte, atunci am avut ștergare de la mama, din partea miresii și am pus lu socru un ștergar și lu soacră-mea un ștergar. Erau ștergare din alea alese, țesute în*

Pârvu Aneta cu părinții și frații.

război și cu borangic așa frumoase. Și ne ceream iertare și de la socri, le-am sărutat mâna și apoi am intrat în casă.” Că acesta era un moment emoționant o spune și Aneta Pârvu, chiar dacă într-o manieră mai puțin implicată emoțional. În plus, din relatarea acesteia putem avea o descriere mai detaliată a obiceiului împărțirii colacului : *„Mireasa stă în prag, nașa vine cu un colac mare, îl taie în patru, face semnul Sfintei Cruci, apoi ia câte o bucată și o aruncă în semnul Sfintei Cruci: în față, în spate, în stânga și în dreapta. Toată lumea întindea mâna, care mai de care să prindă să mănânce din turta miresei. I se cânta „la-ți mireasă ziua bună” și atunci plâneau și mireasa și părinții.”* După iertăciune, viitoarea mireasă le așează părinților și uneori socrilor (dacă se face iertăciunea și la casa acestora) câte un ștergar brodat manual în jurul gâtului. Acesta este cel din urmă ritual care marchează etapa de trecere, pentru miri, de la un statut social la un altul.

După încheierea acestuia, toți nuntașii pornesc spre Biserică unde se oficiază slujba Cununiei. După uniunea religioasă urmează sărbătorirea în comunitate a evenimentului.

Practicile din cadrul petrecerii de nuntă au ca scop integrarea mirilor în starea nouă - de căsătoriți, de adulți. Între ele, legătura este unul memorabil. Mireasa, așezată pe scaun este înconjurată de alte tinere care privesc cum nașa îi scoate acesteia voalul și îi așează pe cap o broboadă, un batic, în fine un element vestimentar ce trimite în mod categoric către actualul statut al miresei. Mireasa este astfel introdusă într-o nouă lume, a femeilor măritate, de către o persoană deja inițiată. Odată încheiată petrecerea, mirii se îndreaptă spre casa socrilor mari, noua locuință a cuplului. La intrarea în casă are loc și ultimul pas care marchează integrarea tinerei mirese în familia soțului. Iată cum povestește A.Pârvu acest moment: *„Când veneau acasă de la biserică, soacră mare cu un prosop îi apuca de gât pe amândoi și îi trăgea în casă, ca să fie legați pe viață. Când am venit prima dată la socri și am mâncat prima dată, ne-a pus soacră la amândoi să mâncăm din aceeași farfurie!”*

Continuată cu ciorba de potroace, servită a doua zi la același salon în care se

desfășurase și petrecerea din ajun, nunta ca eveniment social se încheie a treia zi, marți, când soacra mare îi invită la plăcinte pe toți stolnicii de la nuntă. Iar ca eveniment religios, ea se împlinește în Duminica următoare, când mirii sunt scoși la biserică de către nași.

LA MASA URSITOARELOR

În ordinea naturală a lucrurilor, unei căsătorii îi urmează nașterea copiilor și botezul acestora. De o serie întreagă de practici ritualice se bucură și acest eveniment, apariția unui copil în tânăra familie și integrarea acestuia în lume și în viața creștinească. A. Pârvu ne-a relatat ce făcea o femeie care nu putea rămâne însărcinată: „*O femeie când nu putea să aibă copii se mai ducea pe la babe. Eu, de exemplu, când ne-am căsătorit, m-am căsătorit de tânără, la 17 ani jumate și am avut o perioadă mai dificilă că timp de trei ani nu rămâneam însărcinată. Soacră-mea fiind mai apropiată de fete în special, ea având numai băieți, zice: „Eu o iau și merg cu ea la o bătrână”. Și m-a dus la o babă, o chema baba Lupoica și m-a dus și m-a tras pe burtă și m-a încins cu un brâu lat de lână și în părți mi-a pus două păpuși făcute dintr-o cârpă foarte tare, fixate aici în părți undeva și s-a așezat acolo organismu și luna următoare am rămas însărcinată și am făcut primu copil.*”

Cea care deține un rol extrem de important atât la naștere cât și după aceea este de această dată moașa. Mijlocitoare între cele două lumi, moașa face și cea dintâi scăldătoare copilului și o pune în gardă pe tânăra mamă cu

privire la diferite interdicții și tot ea este și interpreta mesajului ursitoarelor. De la A. Pârvu aflăm câteva dintre îndatoririle moașei: „*Copiii i-am născut cu moașa satului, acasă. Moașa te consulta, ea te ajuta la naștere, înfășa copilul, îl spăla, te spăla pe tine, te încingea cu un brâu de lână. Moașa îi tăia buricu copilului, ea îl scălda prima dată, ea făcea tot și o săptămână la rând venea în fiecare zi. Și apa aceea în care îl scăldase pe copil o turna la un pom. Se pune și masa ursitoarelor.*” Atât mama cât și nou născutul se găsesc, până la împlinirea a 40 de zile de la naștere, într-o situație specială, ce implica anumite interdicții și restricții. Copilul nebotezat este vulnerabil, el neintrând încă în comuniune cu Hristos și fiind prin urmare purtător încă al păcatului originar. De aceea, în această perioadă nici măcar hainele lui nu pot fi lăsate în afara casei după apusul soarelui, spre a nu fi atinse de duhurile rele despre care A. Pârvu spune că „*mai umblă pe pământ noaptea*”. Cât despre mamă, aceasta are interdicția de a se da jos din pat în primele trei zile de la naștere, perimetrul în care își poate desfășura activitățile în următoarele 37 de zile lărgindu-se doar până la pragul casei și ulterior doar până la spațiul din curte. „*Femeia nu ieșea o săptămână absolut deloc din casă, nu trecea pragul casei, iar din curte nu ieșea timp de șase săptămâni. Nu ieșea din curte până nu i se citea molifta de 40 de zile*”.

După trecerea acestei perioade, copilul era botezat de către nași, deveniți părinții spirituali ai copilului, era purificat, întărit, protejat. Întâlnim și aici, în Vultur, obiceiul specific zonei Dobrogei,

Drăghici Dobrița
(mama Anetei Pârvu) în vârstă
de 91 de ani

acela de a-l numi pe copil, atunci când se face referire la vechea sa stare, „păgân” și ulterior „creștin”. Aceasta este chiar formula utilizată de către nașă, la întoarcerea acasă cu copilul înfășat în pânza numită crâșmă, pe care îl dă mamei: „*Ți-am luat un păgân și ți-am adus un creștin*”. Ambele noastre informatoare ne amintesc și de ceremonialul oficiat de către femeii după botez: scăldatul copilului. Prin natura ei apa este destinată curățirii și purificării, în acest context însă adăugându-se acestor calități și alte elemente menite să îi asigure copilului un destin cât mai bun.

Prezența în scaldă copilului a penelor, a grâului, a aurului, a florilor și a monedelor se explică prin încărcătura simbolică pe care fiecare dintre aceste elemente o are: bogăție, frumusețe, rodnicie etc. În plus, nașa – cea care oficiază scaldă copilului, joacă aici, la rândul ei, un rol determinant pentru parcursul în viață al finului său: „*După ce scotea copilul din scăldătoare, îl ungea la gură,*

la nas, la urechi, după urechi, la încheieturi, cu untură și în timpul ăsta când îl ungea sau când îl scâlda, nașa lua zahăr în gură și cât îl scâlda ea avea gura dulce, era plină cu zahăr. Și prin unsul acesta ajungea și la călcâie. Se zicea că celui care-i crăpau călcâiele când era mare, nu l-a uns nașa cu untură. După ce-l scâlda și-l ștergea, lua zahăr din gură și-l ungea la gură, pe corp ca să fie dulce copilul.”

Departa de a se fi încheiat la botez, rolul nașilor în viața copilului se face din nou vizibil la un an de la nașterea acestuia, când în localitatea Vulturu se „ia moțul copilului”.

Spre deosebire de alte zone ale țării, unde practicile de împlinire a primului an de viață diferă în funcție de sexul copilului, în Dobrogea, acest moment este marcat exclusiv prin tăierea unei șuvițe de păr din capul pruncului. Această șuviță este apoi lipită în forma Sfintei Cruci cu ceară pe o monedă: în numele Tatălui, al Fiului, al Sfântului Duh, și dată mamei spre păstrare.

CĂLĂTORIA LA CELE VEȘNICE

Marea trecere însă a fiecărei vieți omenești, moartea, reprezintă pragul suprem și de aceea riturile legate de ea sunt pretutindeni cele mai intense și adesea, cel mai riguros respectate. Mai mult decât atât, nimic nu este mai concludent pentru cercetarea structurii intime a unei comunități decât atitudinea sa în fața morții.

În Vulturu, oamenii interpretau uneori și visele ce puteau prevesti acest eveniment: prin urmare, plecarea cu un tren, trecerea unei ape ori traversarea unui

drum într-o căruță cu cai negri puteau fi semne prevestitoare a unei morți apropiate. Iar dacă un deces avea loc, prevestit ori nu, comunitatea își îndeplinea rolul principal, acela de a-l ajuta pe cel defunct să treacă într-o altă lume. Accentul, în cadrul riturilor de înmormântare în Dobrogea, nu cade pe separarea celor două lumi, ci pe reușita călătoriei către veșnicie a celui ce pleacă din viața aceasta.

Comșa Elena (77 ani, din Vulturu) ne relatează câteva momente legate de riturile de înmormântare practicate în localitatea Vulturu :

„Mortul era spălat în casă de vecini și celor care-l scâltau le dădea câte un prosop și bani. Și apa cu care fusese spălat se arunca la un loc ferit, la un pom. Îl îmbrăca, începea de la piele, se puneau o pânză pe el, necusută, după aceea îl îmbrăca cu hainele și îl puneau pe scânduri. Îi puneau un cearșaf și o pernă la cap până venea cu coșciugul. Pe urmă îl așeza în coșciug. Urma apoi priveghiul. Se acoperea oglinzile cât era mortu' în casă ca să nu se vadă mortu în oglindă că cică se face strigoi.”

Totuși, această din urmă practică nu trebuie interpretată, așa cum a fost de-a lungul anilor ca o manifestare a fricii față de mort, ci ca o măsură spre a-i înlesni acestuia despărțirea de viața pământească și trecerea mai ușoară spre lumea de dincolo. *„Când plecau de acasă cu mortu se spărgea cana cu care i-a turnat apă când l-a scâldat. Cât era mortu în casă cana stătea sub sicriu. Când se pleca cu mortu cineva lua cana și o trântea în prag. Cana asta era spartă ca să nu mai ia pe altu.”*

Odată plecat spre Biserică, cortegiul funerar aduce la căpătâiul mortului un pom, un măr de obicei, împodobit cu dulciuri, având un colac în vârf, acestea urmând să fie împărțite de pomană în memoria celui defunct. Ca element de diferențiere, pentru femei se puneau, alături de colac, o oglindă și o basma. Acest pom avea să-l însoțească pe cel mort în Biserică, pe drumul până la cimitir și în fine era îngropat după Cruce, nu înainte de a fi dat peste groapă împreună cu formula: „Pe lumea asta să fie al tău, pe lumea ailaltă să fie lu N” (numele mortului).

În comunitățile tradiționale oamenii consideră că în momentele imediat următoare decesului, mortul este într-o stare de neorânduială, de neștiință, asemănătoare cu a noului născut. De aceea el trebuie ajutat, îndrumat, nu trebuie reținut, invocat în mod excesiv, jeli ostentativ. Spartul unui vas la plecare înspre Biserică, opririle la răspântii și întregul buchet de manifestări rituale puse în practică la o asemenea ocazie relevă conștiința comunității că moartea, trebuie privită ca parte dintr-o ordine a lucrurilor care nu trebuie tulburată.

Aceste practici populare au apărut ca ecou al unor nevoi spirituale și materiale ale comunității.

O tradiție supraviețuiește tocmai datorită posibilității ei de a se adapta la schimbările survenite odată cu trecerea timpului. Căci altfel o tradiție statică se osifică și devine o simplă amintire în memoria comunității.

Ana-Laura PARFINOV

Din moși strămoși

Pe aripile amintirilor

FAMILIA

Doamna Elena Comșa sau "tanti Lina", așa cum o cunosc sătenii din Vulturu, o femeie în vârstă de 80 de ani, ne-a întâmpinat cu zâmbetul pe buze la poarta ei. Era 24 februarie 2014.

Ne-a invitat în odaia sa având covoare țesute la război agățate pe pereți și ne-am așezat în jurul mesei, stând pe patul acoperit cu scoarțe tradiționale. Fiind o femeie trecută prin viață, tanti Lina a povestit cursiv amintirile cele mai de preț pe care le are.

„Părinții mei sunt mama din Nistorești, tata din Vulturu, de-aici din zonă, iar noi, copiii, ne-am născut aici, în sat. Bunicul meu din partea lu tata, Vasile Gheorghe, e venit din Făgăraș, de la Todirița, era pe timpul austro-ungarilor, și atunci îi prindea cu arcanul de-i ducea în armată. Bunicul a fugit și nu s-a știut de el mult timp. S-a așezat la Pantelimonu de Sus, la unu Gheorghe Ghiță, și po urmă a venit aici, de ce, nu știu. Părinții lu bunica mea sunt veniți și ei de la Făgăraș, dar erau din două părți a Brașovului. Au venit aici în sat, s-au căsătorit, au avut cinci-șase copii. Noi am fost șapte care am trăit, dar un frate a făcut școala de subofițeri și când erau partizanii în munți i-au scos în linia întâia și când au zvârlit ăia niște grenade pe trei i-au făcut praf. A primit tata veste și l-au înmormântat la București, la Ghencea, cu trei preoți. A rămas definitiv în pământ la București. S-a mai dus fratele meu, Nicolae, pe la el, dar n-a dat de cruce.

Ai mei au făcut o familie și mulți copii. Așa se făcea înainte.

Era loc pentru toți. Și ce frumos era!”

COPILĂRIA

Cea mai veche amintire pe care o poartă cu ea tanti Lina este de copil. *”Primele mele amintiri: mă scula tata dis de dimineață de mă duceam de dădeam oile la ușă. Nu era de bun augur că era frig, eram mică. Dar când m-am mai mărit, ne duceam cu cârlanii pe izlaz și eram mai mulți copii. Cu a lu Berbecu, Petrache, Riveica, șase –șapte copii, și păzeam cârlanii pe izlaz. Și făceam capra și săream. Unu-doi-trei, câți eram, și tot săream și fugeam, era veselie multă. Iar seara, pe timp de iarnă, ne adunam tot așa și ne jucam de-a v-ați ascunselea, pe la șira de paie, se făceau obrajii ca bujorii. Era distracție multă. Asta a fost copilăria. Am fost la școală, în școala mare. Am făcut patru clase, cum se făcea pe-atunci. O singură soră a făcut șapte clase. Și fratele care l-a dat băiat de prăvălie, să facă ucenicie, apoi s-a ivit școala de subofițeri și a plecat. Noi am fost mai multe surori, șase. Nenea, fratele cel mare, a murit acum trei săptămâni. Era și bolnav și învechit. Avea 87 de ani”. A crescut și a început cu muncile la câmp.*

ARMANUL

„Eram cu sapa, la arman, cu plugul pe câmp. Aveam o soră mai mare decât mine cu șase ani și ne duceam amândouă la plug, era unul cu două cormene și puneam două, două boabe, patru, pas,

Tanti Lina la covată

„așa puneam porumbul, nu ca acum cu semănători. Treieram în arman, ce chin era, căldură mare. Puneam orzul sau grâul pe arie mare, rotundă, băgam tăvălugul și întorceam paiele, pe urmă le adunam cu furcile grămezi, le scoteam cu iatacul la margine, făceam șiră, iar când aproape se termina și rămânea un strat de paie mai subțire băgam cremenea. Era așa o bucată de scândură și avea pe fund tășuri, bucăți de cremene mici prinse în scândură și piatra era tăioasă, nu se spărgea ușor. Îl adunam cu împingătoarea fiind așa o scândură, aici puneam un băț, aici două susținători și apoi tot împingeam, apoi pândeam vântul și când venea vântul bine mama dădea cu iapaua. Vânturam, aveam ca plasa de pescari, se numea primitea, legată pe un băț și svârleam cu iapaua pleava în sus, o lua vântul, o dădeam așa de unde să vină laoparte, și luam și paiele. Le adunam, le băgam în groapa de bucate. Tata o ardea înainte, se făcea negri pereții, apoi tata răzuia gura.”

Tanti Lina cu soțul ei

HORA SATULUI

Distracția pentru tinerii din acea vreme era hora de duminică. Flăcăii și fetele mari ieșeau la horă în sat, jucând diferite dansuri precum Ciobănașu, Hora de Dor și Stânga.

"Purtam părul lung, când ne-am ajuns noi se puneau pe moațe, se uda cu apă să stea creț. Horele se făceau pe maidan, la baba Tiberioaie. Unde este grădinița acum. O chema Ciurea, dar avea poreclă. Cânta nea Nicolae Păcală cu armonia, și când făcea baluri aducea de la Nistorești lăutari. Mai dansam și tango, malagamba, sârbe, hore, Lanțeta, un joc specific locului, două perechi în pași

de dans, cam ca Brașoveanca, doar că aici perechile mergeau unii spre alții și când se schimba melodia treceau unii printre alții și se formau iar perechile. Eu îl știu dans doar al locului. Mai dansam Ciobănașu, Hora de doi, Popârlanul și Stânga. În fiecare duminică ne duceam la joc, iar seara era balul. Se deosebea de horă că era noaptea și se făcea la local. Băieții veneau din satele învecinate. Veneau și de la Pantelimon, de la Nistorești, de la Runcu. Mama fetei nu lipsea de la hora de duminică, că înainte nu umblau fetele singure noaptea."

Toți cei care participau la această horă de duminică trebuiau să fie îmbrăcați în portul popular specific locului: fetele purtau fustă și băieții pantaloni, de culoare neagră, cu o cămașă albă, toate veșmintele fiind țesute la război.

NUNTA

Nunta, comparativ cu cea de astăzi, se făcea prin înțelegerea părinților ambelor părți, nu din iubire. *"Nunțile începeau așa: la pețit se ducea băiatul la fată, se înțelegeau ce dă unul, ce dă altul. Dacă rămâneau logodiți, băiatul scotea fata la hora de duminică. Joi începeau florile, se puneau fundițe la flori la mireasă. Vineri seara se împodobeau bradul la mire, căci înainte nu era nuntă fără brad. Se întâlneau băieții și cu bradul*

se duceau și luau mireasa. Sâmbătă seara se făcea salonul și duminică era nunta.", își amintește tanti Lina.

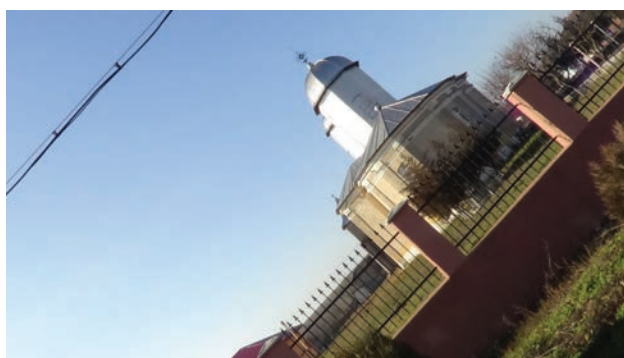
Printre obiceiurile nunții amintim împodobirea bradului, vestirea nașilor, schimbul de obiecte vestimentare dintre miri și gătirea cailor de sărbătoare. *"Dacă era fata din alt sat, se ducea ginerica să ia mireasa cu căruțele. Caii erau gătiți cu betea, cât mai viu colorat. La hotar îi așteptau stolniceii și îi cinsteau. Pe drum cântau, făceau întreceri."*

Zestrea fetei cuprindea în general pături, perne, covoare, obiecte confecționate de mireasă (cămăși, lenjerie de pat), dar și animale sau parcele de pământ.

"Zestre mi-a dat tata oi, dar nu mai știu să spuie câte mi-a dat. Războiul l-am avut de la mama. Mai am sulul. Bat cu el tăciunii să fac brâu casei. Haine aveam: o rochie mov și una de un albastru petrol, rochie de mătase, trei costume."

După aproximativ o oră, tanti Lina nu dădea semne că ar vrea să întrerupă șirul amintirilor. Întreaga poveste, înregistrată pe bandă magnetică, va rămâne în arhiva Centrului cultural județean „Teodor T. Burada” ca un documentar important de arhivă vie a satului Vultur.

**Georgeta ȘTEFAN,
Alina-Georgiana DAMIAN,
studente, Jurnalism,
Universitatea Ovidius**

Instantanee. Instantanee. Instantanee.

La șezătoare de Dragobete

În tradiția populară, Dragobetele este sărbătorit pe 24 februarie, odată cu Aflarea Capului Sfântului Ioan Botezătorul din calendarul creștin-ortodox.

Cu această ocazie, Centrul Cultural Județean Constanța "Teodor T. Burada" prin Biroul pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, împreună cu profesorii și elevii Școlii Gimnaziale Nr.1 din localitatea Valu lui Traian, a realizat spectacolul "Dragobetele-tradiții și obiceiuri".

Învățătoarea Șeila Abibula și elevii clasei a IV-a A ne-au invitat LA ȘEZĂTOARE ... DE DRAGOBETE. Ca la orice șezătoare, copiii au încercat să păstreze personajele din povești, să reînvie tradiția satului de altădată.

Astfel, printre cei prezenți, s-a aflat bunica – în rolul povestitorului, interpretată de eleva Perla Răilescu, nepoata – Cătălina Giol, fetele care torceau fuiorul - Elena Pruteanu, Alexandra Enache, Lica Miruna, Calu Adina, Cristea Ioana, Enache Alexandra, Neagu Nicoleta și flăcăii – Enache Vlăduț ș.a.. Copiii îmbrăcați în straie de sărbătoare (costume populare) ne-au invitat să participăm la mica șezătoare, într-un decor

autentic, din care nu au lipsit obiectele specifice acestui eveniment: fusul, lâna, ulcelele, cănille și farfuriile de lut, ștergarele.

La această acțiune au mai participat prof. Georgeta Popescu de la Școala Gimnazială Nr.1 Valu lui Traian și Bibliotecar Prof. Elena Miu-Școala cu Cls.I-VIII Nr. 8 Constanța.

Tot în această săptămână, Dragobetele a fost serbat și la Liceul Tehnologic Topraisar, Școala cu Cls. I-VIII Nr.28 "Dan Barbilian", Colegiul Național de Artă "Regina Maria", Școala cu Cls. I-VIII Nr.40 "Aurel Vlaicu", Liceul Tehnologic de Electrotehnică și Telecomunicații, Școala cu Cls. I-VIII Nr.8, Școala Gimnazială Nr.20 "Marin Sorescu".

Cristina RUSU

Un dans de origine tracă în Dobrogea - Cucii

Dansul Cucii este, potrivit specialiștilor, moștenit de la traci, în forma sa arhaică, și se practică ca un ritual agrar de primăvară.

Marchează renașterea vegetației, refacerea echilibrului naturii după iarnă. Dumitru Galavu menționează că acest străvechi ritual agrar pastoral cu originile la popoarele tracice din Peninsula Balcanică, a fost prima dată întâlnit la Dosoftei¹ și are ca obiect principal fertilitatea solului și alungarea duhurilor rele.² Etnograful Mihai Pop, în *Obiceiuri tradiționale românești* precizează că în Dobrogea și în satele din șesul Dunării, dar și în jurul Bucureștiului la lăsatul Secului se mai fac și astăzi Cucii, obicei răspândit și la sârbi, croați, sloveni. Obiceiul Cucilor este un joc de carnaval cu măști.

În unele părți ale țării, Buna Vestire este cunoscută în calendarul popular sub denumirea de Ziua Cucului, pentru că în această zi se aude prima dată cântecul său, vestind primăvara.

Cukul este, după aprecierile folcloristului S.F. Marian în lucrarea *Păsările poporului român*, o pasăre enigmatică, aflată și la munte și la mare, și-n codru și în pustiu. Pasărea nu-și clocește ouăle, femela le depune în cuiburi străine care sunt de regulă ale unor păsări cântătoare mai mici. Cucii vestesc schimbarea vremii, nașterea unui copil,

Ceată de Cuci, fotografie din colecția Dumitru Galavu

nunta la casele unde trăiesc fete de vârsta măritişului. Funcția oraculară a cucului este legată de însăși soarta omului și astfel se spune că pasărea este aducătoare de noroc, iar creanga pe care a cântat prima dată în primăvară cucul devine un talisman aducător de fericire pentru cine o poartă cu sine. În mitologia populară cucul evidențiază cel mai bine caracterul prevestitor cu care au fost investite în imaginarul popular păsările.

Obiceiul Cucilor face parte din zestrea culturală națională, dar și din patrimoniul cultural dobrogean, dând identitate unei comunități încheată prin tradiții și obiceiuri comune. Dansul marchează simbolic venirea primăverii, este legat de prosperitatea și bogăția recoltelor viitoare. Personajele Cucilor sunt: Bunica Cucilor, mirese, miri, un bărbier, un paznic, un cioban, uneori un vânător și un țambalagi, evident travestiți.

La Garvăn-Lipnița și la Almalău dansul pantomimă Cucii era jucat de 30-40 de bărbați căsătoriți în vârstă de peste 40 de ani. Între dansatori exista și legământul asemănător

cu cel al călușarilor, de a participa trei ani consecutivi în formație.

Cucii porneau spre marginea satului la ora 4 dimineața. Se opreau lângă câmpul semănat cu grâu de toamnă și simulau actul aratului și al semănatului. Pantomima era însoțită de muzică, geamparale dobrogene interpretate la un instrument popular, de obicei cimpoiul. Dansatorii simulau actul semănării aruncând boabe de grâu pe câmp. Erau îmbrăcați cu rochii, fața era mascată, nasul măștilor semănând cu ciocul unei păsări. Cucii poartă săbii și cârlige pe care le mișcă în timpul dansului.

Cucii se înhamă la plug și trag în mijlocul satului trei brazde în cerc. În restul timpului ei fac tot felul de șotii, lovesc pe cei pe care îi întâlnesc cu o cârpă cu cenușă și adună daruri. Ca și ceata de feciori, Cucii fac la terminarea obiceiului o masă și o petrecere cu joc.³

În Dobrogea exista credința că puterea Cucilor este tămăduitoare pentru anumite boli. Cucii dansau pe un obiect

¹ Mitropolitul Dosoftei, 1624-1693, un mare cărturar și traducător

² Galavu, Dumitru, *Din tradiția populară a Dobrogei, Datini și obiceiuri de primăvară, descântece, practici și rețete*, Editura Tomis, Constanța, 2008, p.41.

³ Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, Editura Univers, București, 1999, p.103.

aparținând celui bolnav și prin gestul lor alungau duhurile rele din corpul aflat în suferință.

Important este jurământul dansatorilor, pregătirea și inițierea acestora, asociația fiind închisă pentru noi membri timp de trei ani. Unul dintre membri este „împăratul” sau „regele” și devine conducătorul lor. În fața lui toți ceilalți depun jurământul de loialitate.

Acest obicei străvechi, având nenumărate conotații

ritualice poate fi reluat astăzi în localitățile unde s-a mai practicat, este cunoscut, iar autoritățile locale pot încuraja asemenea dovezi de cultură și civilizație populară. Mai mult, el poate fi pus sub protecția UNESCO. Anul trecut, obiceiul de iarnă **„Colindatul în ceată bărbătească” din Basarabia a fost inclus în lista patrimoniului mondial UNESCO.** Decizia a fost luată la sesiunea Comitetului pentru

Salvgardarea Patrimoniului Imaterial al UNESCO. Pentru ca obiceiul să ajungă în această listă, muzeologii și etnografii au muncit timp de doi ani.

În comuna Brănești, județul Ilfov este cunoscut Grupul de datini și obiceiuri Cucii, o asociație care organizează anual Carnavalul Cucilor. Anul acesta acest eveniment va avea loc pe 4 martie.

Aurelia LĂPUȘAN

Inedit

În Arhiva Centrului cultural județean Constanța „Teodor T. Burada” se află un album ce conține fotografii realizate în anul 1953, la Sărbătoarea Cântecului și dansului din regiunea Constanța, în cadrul celui de-al treilea Concurs național al echipelor artistice de amatori ale căminelor culturale. Imagini inedite cu soliști, formații, grupuri de oameni care au participat la importantul eveniment cultural au devenit în timp dovezi concrete privind amploarea mișcării artistice de masă în Dobrogea.

Aducerea pe scenă a folclorului tradițional prin ansambluri de amatori implică însă și anumite modificări în raport cu originalul. De asemenea nu trebuie pierdut din vedere faptul că în anul 1953 factorul istoric a jucat un rol de deosebită importanță în domeniul cultural și implicit în folclor. Evenimentele importante ca industrializarea, colectivizarea, migrația unui mare număr de țărani către orașele mari, tot ceea ce implica o schimbare majoră în lumea tradițională a lăsat amprentă vizibilă și asupra creațiilor populare. În acest sens, cele mai sesizabile modificări și inovații au apărut la nivelul expresiei artistice, al tematicii și terminologiei. În acest context trebuie apreciat efortul ansamblurilor artistice de amatori în păstrarea și promovarea muzicii și dansurilor tradiționale românești, atașamentul viu al românilor în raport cu valorile culturii naționale.

Punând în valoare aceste documente prețioase din arhiva Centrului, vom prezenta lunar câteva dintre ele, în cadrul unei rubrici dedicate evenimentului cultural din 8 august 1953, cel de-al treilea Concurs național al echipelor artistice de amatori ale căminelor culturale.

De precizat că în perioada 1953-1955 s-a desfășurat în două etape cel de-al treilea

concurs artistic pe țară între echipele artistice de amatori ale căminelor culturale, caselor de cultură raionale, caselor de citit de la orașe și sate și ale colțurilor roșii din gospodăriile agricole colective. Prin hotărâre a Consiliului de Miniștri erau stabilite concursurile între echipele artistice de amatori: cor, joc, formațiuni instrumentale, soliști vocali și instrumentiști, dansatori, cititori artistici și prezentatori de programe, în prima fază, cea de-a doua cuprinzând concursul între echipele artistice de amatori de teatru și între brigăzile artistice de agitație.

Comitetul pentru artă de pe lângă Consiliul de Miniștri mobiliza la organizarea și desfășurarea concursului pe specialiștii teatrelor, operelor, filarmonicilor, Institutului de folclor, colectivelor de concert și de estradă cât și Casa centrală a Creației populare. Alături de aceștia participau cadrele didactice.

Ana-Laura Parfinov

Solistele Zaharia Sanda și Purice Maria din Saraiu Raionul Hârșova, pe scena concursului

Evocări în luna martie

Boris Cobasnian, Un bijutier al sonorităților

pe țară.

Participă la pregătirea corului gigant de două mii de persoane care avea să evolueze în cadrul celei de-a IV-a ediții a Festivalului Mondial al Tineretului și Studenților pentru pace și prietenie care s-a ținut la București.

S-a mutat la Constanța la propunerea lui Dumitru Fălticeanu, unde a găsit un cor constituit, cu reale calități tehnice, pregătit de Gheorghe Velea. A dirijat mai multe spectacole de început ale Liricului constănțean, în paralel cu activitatea corală cu amatorii.

În 1959 a înființat o clasă de dirijat coral în cadrul Școlii populare de artă din Constanța, cursanții fiind în majoritate membri ai corului Operei. Desfășoară o activitate practică cu cei mai buni cursanți ai școlii înființând cu aceștia coruri la Spitalul județean - Nicu Diaconescu, la Tuzla - Maria Gheorghiu, la Kogălniceanu - Nicolae Bezeti, la Topraisar - I. Gavrila.

Tot în cadrul Școlii populare de artă a condus coruri de dirijat coral la care au participat învățători din județul Constanța care și-au perfecționat astfel pregătirea didactică.

Câteva nume pregătite de Boris Cobasnian: Angela Hagi, Ana Binder, Ileana Radu, Adriana Hănuțiu, Elena Crișan, Ștefania Parasca.

Și câteva ansambluri corale: Corul Portul în 1960, corul Sindicatelor în 1964, devenit în scurt timp laureat al concursurilor naționale de gen și botezat mai târziu Vox Maris.

A înființat coruri la Pecineaga, Babadag, Niculițel, Sfântu Gheorghe, Jurilovca, Medgidia.

Este autorul mai multor compoziții de succes.

În 1970 a fost primit în Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România.

La Opera din Constanța, în perioada 1959-1986, a pregătit ca maestru de cor peste 40 de lucrări de operă și operetă, iar ca dirijor a realizat în premieră: „My fair Lady” de Fr. Loewe, „Casa cu trei fete” de Franz Schubert, „Logodnicul din lună”. A dirijat spectacolele: «Lăsați-mă să cânt!» de Gherase Dendrino, «Bal la Savoi» de Abraham, «Nausica» de Viorel Doboș, baletul «Coppelia» de Leo Delibes, «Lisistrata» de Gherase Dendrino.

Boris Cobasnian a fost fondatorul și dirijorul renumitei Corale Vox Maris din Constanța, înființat în 1960, cu care a obținut premii la toate concursurile corale naționale și premii la importante concursuri corale europene: două premii I și premiul III la Concursul internațional «C.A. Seghizzi» de la Gorizia - Italia (1974), marele premiu la Festivalul de muzică corală «Hanns Eisler» de la Leipzig - Germania (1979), premiul I la Concursul internațional «Béla Bartók» de la Debrecen - Ungaria (1984), medalia de argint la Concursul internațional de la Tolosa - Spania (1985).

În 1976, Boris Cobasnian a acceptat propunerea directorului Școlii populare de artă, Sady Herșcovici, de a înființa o clasă de cor în această instituție. Așa s-a pus bazele

corului Vox Maris Studio.

Primele concerte ale acestui cor se desfășoară în 1977 la căminele culturale din Băneasa, Kogălniceanu, Casa Armatei-Constanța, apoi Botoșani, Dorohoi, Suceava, Stupca, Rădăuți, Fălticeni, Piatra Neamț, Pitești.

La 18 iulie 1978 avea să susțină un concert la Sala Mică a Palatului din București.

De menționat că membrii corului erau în același timp elevii Școlii de artă, elevi ai clasei de artă corală.

Mai târziu a devenit dirijor al Corului «Vox Maris-Studio» al Liceului «Ovidius» din Constanța (1992-2001) formând sute de tineri care au devenit pasionați interpreți ai muzicii corale, participând la numeroase competiții naționale și internaționale.

Din anul 2001, Boris Cobasnian s-a dedicat unei activități pedagogice susținute în domeniul învățământului universitar constănțean, ca profesor asociat la clasa de dirijat coral al specializării de muzică religioasă a Facultății de Teologie din cadrul Universității «Ovidius», unde a format un număr impresionant de dirijori care s-au afirmat în viața corală națională și internațională.

Boris Cobasnian a fost membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România din anul 1966. Locul central al activității sale componistice a fost creația corală, compozitorul obținând importante premii la concursurile de compoziție naționale și internaționale.

Multe dintre lucrările sale corale laice și religioase aveau să intre în repertoriul unor prestigioase coruri din țară și din străinătate, bucurându-se de un mare succes în competițiile internaționale. Preocupările

Corul Vox Maris la Concursul internațional din Italia- 1984

sale componistice au fost îndreptate și înspre muzica de scenă: «Vlaicu-Vodă!» de Alexandru Davilla, «Faraonii» de A. Kolomiet, «Zări necuprinse» de Nicolae Virta, «Sfârșitul escadrei» de Al. Korneiciuc, «Marele fluviu își adună apele» de Dan Tărchilă, «Teatru antic; Muzică simfonică: Elegie pentru orchestră de coarde».

Boris Cobasnian a susținut comunicări deosebit de apreciate, ca relator oficial în cadrul Congresului Internațional de Muzică Corală de la Gorizia, Italia, edițiile 1974, 1975, 1976. În 1975 și 1976 a fost membru în juriul Concursului internațional «C.A. Seghizzi» de la Gorizia - Italia.

Spontaneitatea, spiritul analitic, toate la un loc au condus la crearea unui stil dirijoral și a unei tehnici corale inconfundabile, care reprezintă «stilul Cobasnian».

A pus în Dobrogea bazele unei adevărate școli de dirijat coral, împărtășindu-și cu multă generozitate cunoștințele acumulate în urma unei experiențe de excepție în acest domeniu.

Activitatea sa remarcabilă este prezentată în lexiconul

intitulat «Muzicieni din România», în lexiconul «Interpreți din România», ambele aparținând renumitului muzicolog Viorel Cosma, în volumul «Repere muzicale în spațiul dobrogean - Boris Cobasnian și corul Vox Maris» de Mariana Popescu, în «Valori ale culturii de masă în Dobrogea» de Aurelia Lăpușan și Ștefan Lăpușan, în volumul «Personalitățile României - Dicționar ilustrat în 10 volume» de Dan Fornade, Montreal (Canada), în «Hübners Who is Who - Enciclopedia Personalităților din România», 2009.

Se poate spune că pentru Boris Cobasnian muzica a fost o adevărată profesiune de credință.

Maestrul și-a construit prin muncă un destin artistic cu adevărat împlinit, constituind un model demn de urmat.

**Prof. univ. dr.
Mariana POPESCU**

Evocări în luna martie

O sută de ani de la moartea generosului primar Mihail Coiciu (Koiciu)

**„Nuda proprietate a întregii mele averi nemișcătoare, presentă și viitoare o las
Ateneului Român din București”**

Născut în 1842, în localitatea Pigona, județul Cahul - Basarabia, mort în data de 19 martie 1914 la Constanța. Studii economice la Chișinău și Odessa. Prefect de Cahul. În 1878 a fost repartizat în Dobrogea mai întâi administrator al plășii Hârșova, director de Prefectură și apoi primar de Constanța în patru mandate: 15 decembrie 1886 - 9 decembrie 1888, 30 august 1891- 20 decembrie 1891, 18 aprilie 1892- 12 iunie 1897 și 12 martie 1910 - 7 iulie 1910. Consilier comunal în perioada 22 noiembrie 1886 - 14 decembrie 1886 și 18 mai 1890- 29 august 1891. Director și președinte al Băncii de scont. Fruntaș al filialei Constanța a Partidului Național Liberal. Mare proprietar.

„Erau și primari vrednici pe vremea aceea: Panait Holban, Mihail Coiciu, Ion Bănescu, Cristea Georgescu și alții”¹.

Venea din Cahul, cu o pregătire economică desăvârșită la universitățile din Odesa și Chișinău. A stat la Hârșova foarte puțin, probabil doar în primele zile ale lui noiembrie 1878, atât cât a durat descălecatul trupelor românești, de la Brăila la Tulcea, și apoi de acolo a fost transferat la Constanța. La 23 ale lunii, când descălecătorii ajung la Constanța, numele Coiciu, caligrafiat cu prima literă din alfabetul chirilic așa cum fusese

înscris în documentele de stare civilă, trădând mult timp apartenența moldovenească, figurează alături de Remus Opreanu în rândul oficialilor români.

Ca director de prefectură Mihail Coiciu a semnat primele documente prin care administrația rusă transfera noilor instituții ale statului român actele și registrele orașului Constanța, mult prea puținul inventar al domeniului public.

În continuare, timp de trei ani, toate actele oficiale legate de transformările provinciei redevenită acasă după secole de administrație otomană sunt însoțite de semnătura directorului de Prefectură, presupunând astăzi că misiunea lui Mihail Coiciu a fost de a sta alături de prefectul Remus Opreanu, ca sfetnic bun la toate deciziile majore privind viața provinciei.

Face intervenții repetate la Ministerul Instrucțiunilor Publice pentru a se construi la Constanța un local pentru școlile de băieți și fete. Care „să fie templu al culturii naționale, și o podoabă a orașului”. Vrea să plaseze școala în centrul orașului și cere un teren de la Căile ferate, aflate la ora aceea în proprietatea companiei engleze.

În martie 1883 se constituie un comitet pentru ridicarea a două statui la Constanța:

„România Independentă” și „Ovidiu”. Comitetul pentru ridicarea statuii lui Ovidiu îl alege ca președinte pe Mihail Coiciu.

Mihail Coiciu a cochetat îndelung cu presa. Evident, din interese politice, în campanii electorale, polemizând dur cu adversarii săi. Astfel, la 19 decembrie 1891, ia ființă săptămânalul *Constanța*, de care însă divorțează repede și se îndreaptă spre un alt săptămânal, *Gazeta Dobrogei*.

Constanța a susținut drepturile politice ale dobrogenilor, marile probleme edilitare ale orașului, a încurajat înființarea Ligii culturale a tuturor românilor.

Începând din decembrie 1893 organizează ca lucrările

¹ Analele Dobrogei, Cernăuți, Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”, VIII, 1927, p.4.

celui de-al XV-lea Congres al studenților români să se desfășoare la Constanța în septembrie 1894.

La sfârșitul lui mai 1899 se afla pe lista membrilor fondatori pentru înființarea unui ateneu la Constanța, dorit a fi o societate științifică, care să adune alături intelectualii urbei. Numărul aderenților depășise cifra o sută.²

În 1905 este președinte al Consiliului județean Constanța.

Câțiva ani mai târziu, Coiciu intră în vârtejul disputelor și intereselor de partid, urcă și coboară pe scara funcțiilor politice, devine pentru scurt timp președintele organizației liberale locale.

Revenit primar pentru scurt timp, în 1910, continuă cu sânguința cunoscută lucrările aflate în curs de finalizare: Cazinoul, alimentarea orașului cu apă de la Dunăre, construirea unui abator, a Școlii mixte 2 Principele Carol, terminarea bisericii, pavarea cu piatră cubică a străzilor comerciale.

În 1912 pe Mihail Coiciu îl găsim printre cetățenii care depun la Primărie o garanție de 50.000 lei pentru concesionarea iluminatului electric și al liniilor de tramvai Constanța Anadalchioi, Mamaia și Techirghiol, apreciind-o ca una din primele întreprinderi economice din această zonă. Alături de el semnau doctorul Pilescu, I.N. Roman, C. Irimescu, C. Alimănișteanu, avocatul Benderli.

La 14 noiembrie 1912 candida pe unul din locurile rămase vacante de senator de Constanța, dar pierdea la puncte în favoarea lui Benderli și Pariano.

Generozitatea omului depășește valorile obișnuite. El își lasă averea Ateneului Român

din București.

Testamentul lui Mihail Coiciu a fost elaborat la 25 aprilie 1905 la Tribunalul Constanța. Conținutul lui este impresionant:

„Subsemnatul Mihail Coiciu, proprietar din Constanța, în deplină sănătate și plenitudine a minții mele, gândindu-mă cum urmează să se facă cu averea mea după ce nu voi mai fi pentru cei vii, în vedere că bunul Dumnezeu nu mi-a dat copii și ca o dovadă de iubire ce am pentru scumpa mea soție, Gabriela M. Koiciu, am hotărât următoarele:

Orice testament sub orice formă ar exista până în prezent îl declar nul și fără ființă. Presentul testament este expresiunea ultimei și nestrămutatei mele voințe prin care dispun următoarele:

1) Las prea iubitei mele soții Gabriela M. Koiciu (folosință) uzufructul întregii mele averi nemișcătoare presentă și viitoare de care să se folosească tot timpul vieții sale; iar nuda proprietate a întregii mele averi nemișcătoare, presentă și viitoare o las Ateneului Român din București.

2) După încetarea din viață a soției mele, folosința acestei averi va trece Ateneului Român din București căreia i-am lăsat și nuda proprietate, devenind astfel Ateneul proprietar deplin și absolut pe întreaga mea avere nemișcătoare pe care o va întrebuința în scop cultural și de binefacere. Averea nemișcătoare presentă este: Casa cu locul lor în Constanța, Casa cu locul lor și dependințe în cătunul Anadalchioi, comuna Palaz, teren de cultură în cătunul Anadalchioi, casă cu loc și via în localitatea Viile Vechi din Constanța.

3) Las soției mele Gabriela M. Koiciu toată averea mea

mișcătoare, ce se va găsi la încetarea mea din viață, cu care să se urmeze astfel:

Toată mobila din casa în care locuiesc, argintăria, giuvaeruri, care de altfel în mare parte aparțin soției mele, vor rămâne în deplina ei proprietate. Restul averii mișcătoare se va vinde de către soția mea, iar prețul se va adaoga la numerarul și efectele ce vor rămâne după încetarea mea din viață. Cu acest numerar și efecte soția mea Gabriela M. Koiciu va dispune după cum urmează:

1) Lei 10.000 (zece mii lei) soției mele, de care să dispună după cum va voi.

2) Mai las 10.000 (zece mii) tot soției mele pentru a întâmpina cheltuieli de înmormântare, a face pomeni și celelalte îngrijiri creștinești pentru odihna sufletului meu, a pune o piatră pe mormântul meu și a avea întreținerea anului de doliu.

3) Va număra 10.000 (zece mii) lei surorii mele Eudoxia Koiciu, ca semn de frățescă iubire din partea mea.

4) Lei 40.000 (patruzeci mii) va întrebuința la facerea unui local de școală în cătunul Anadalchioi pe locul meu, care va purta numele de „Școala Mihail Koiciu”.

5) Va număra Comunei Constanța lei 20.000 (douăzeci mii), ca semn de recunoștință populațiunei ei, care în multe rânduri mi-a dat dovadă de încredere și dragoste.

Această sumă se va depune în bonuri la casa de Depuneri și Consemnațiuni din București ca din venitul cupoanelor să se îmbrace în fiecare an în timpul iernii copiii săraci de la școlile publice primare din Constanța.

6) Va întrebuința lei 1.000 (una mie) la cumpărarea a cinci vaci pe care, după alegerea ei, soția le va împărți la cinci

² Constanța, IX, nr.301, 30 mai 1899, p.3

oameni săraci.

7) Lei 10.000 (zece mii) mi le va întrebuința a înzestra după alegerea ei zece fete sărace la măritișul lor.

8) Lei 1.000 (una mie) va împărți servitorilor care se vor afla în serviciul meu la încetarea mea din viață.

9) Osebit de ce i-am lăsat va plăti din numerarul ce va rămâne taxele de succesiune și cheltuielile pentru executarea acestui testament.

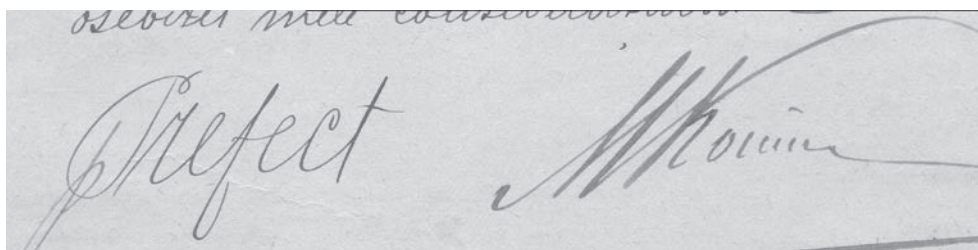
10) Ori ce sumă va prisosi, după ce se vor acoperi toate legatele și plățile ce am impus soției mele, se va preda Ateneului Român din București, cu care să se ajute tinerii merituosi spre a-și completa studiile.

11) Dacă numerarul și efectele ce vor rămâne, după moartea mea, întâmplător nu ar acoperi toate legatele, se va face o reducere proporțională asupra tuturor legatelor.

12) Dacă Ateneul Român din București nu va accepta averea ce i-am testat, această avere mișcătoare și nemișcătoare să se dea Comunei Constanța spre a forma un fond din care să se înființeze și să se întrețină un azil de infirmi și bătrâni în casele mele din Anadalchioi.

Acest testament a fost scris după cererea și sub ochii mei de către dl. avocat Aht. Rainof din Constanța și s-a semnat de mine, Mihail Koiciu, astăzi 25 aprilie 1905 (una mie nouă sute cinci), în orașul Constanța.³

Mihail Coiciu moare la Constanța, la 18 martie 1914, lăsând, deci, soției sale Gabriela uzufructul „întregii sale averi nemișcătoare prezentă și mișcătoare prezentă și viitoare, iar Ateneului Român din

București nuda proprietate a acelei averi”.

Anul următor decedului primarului, la 28 februarie 1915, Ateneul Român solicită inventarierea averii succesoriale. Gabriela Coiciu explică într-un proces-verbal cerut în Justiție că imobilul din **str. Gr. Cantacuzino 21** (în care locuiește), ca și cele din **str. Carol nr. 18 și nr. 20**, închiriate sub proprietatea sa, sunt terenuri ce îi aparțin dinaintea căsătoriei cu Mihail Coiciu.

La 14 martie 1915, Tribunalul Constanța – cu procesul-verbal 2931, dispune trimiterea Ateneului Român ca legatar universal posesiunea întregii averi imobilă și mobilă rămasă de pe urma lui Mihail Coiciu, cu precizarea că acesta va intra efectiv în posesia imobilelor la încetarea uzufructului Gabrielei Coiciu.

Gabriela Coiciu – fără copii, singură și bolnavă, moare la 27 iunie 1920.

Ateneul Român a fost extrem de insistent pentru a deveni proprietarul unic al averii constănțeanului Mihail Coiciu. Parcă prea insistent, dovadă că în 1925 Curtea de Apel Constanța judecă cererea de trimitere în posesiune făcută de moștenitorii ab intestat și de cei testamentari.

Ateneul Român este reprezentat de avocatul St. Mureșeanu, moștenitorii locali îi au drept avocați pe V. Berberianu și Gh. Benderly, două personalități constănțene care reușesc să pledeze convingător și să câștige procesul. În cauza celor trei imobile enumerate

deja pledează și revista „Justiția Dobrogei”, aparținând altui mare avocat, I.N. Roman.⁴

În bugetul de venituri și cheltuieli al Primăriei, pe durata a zece ani, numărați după moartea soților Coiciu, figurează un punct distinct: repartizarea fondului Coiciu pentru încurajarea unor elevi talentați, susținerea unor activități culturale, diverse investiții edilitare. Fondul – destul de important – 50.000 lei anual, era gestionat de consilierii locali, raportând public, an după an, despre justetea folosirii lui.

La 22 septembrie 1934, prin ordinul 501 al ISJ se deschid cursurile școlii din cartierul Coiciu, în localul construit pe strada Izvor nr.27.

În anul 1957 se va da în folosință noul lăcaș de școală pe strada Izvor 26, numindu-se la început Școala nr.10. Primul local de școală există și astăzi ca o anexă a clădirii noi. În iunie 2002, Școala ia numele ctitorului ei, Mihail Koiciu. Și se împlinește astfel, cu mare întârziere, dorința proprietarului acelui loc desăvârșindu-se o necesară restituție morală.

Aurelia LĂPUȘAN

Despre același subiect vezi și Lăpușan, Aurelia, Mihail Coiciu(Koiciu): un basarabean în destinul Constanței, în Mass media din Republica Moldova: tradiție locală și orizonturi europene, Centrul editorial USM, Chișinău, 2012, p.286-294.

³SJCAN, fond Primăria Constanța, dosar 40/1915, f. 3-4.

⁴ Justiția Dobrogei”, III, nr. 3, 15 mai 1925, p. 96 și

Profesorii noștri

Sfaturi și recomandări de primăvară în make-up

Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” vine în întâmpinarea tuturor constănțenilor cu o ofertă deosebit de bogată în ceea ce privește cursurile organizate. Fie că vorbim despre cursuri urmate în vederea recalificării, fie că vorbim despre hobby-uri, acestea numără de la un an la altul tot mai mulți cursanți.

Unul dintre cursurile care stârnește interes în rândul doamnelor și domnișoarelor și admirație în rândul domnilor este cel de machiaj. Cum suntem în prag de primăvară, am stat de vorbă cu cea care le inițiază pe cursante în taina acestei arte, Andreea Ungureanu, make-up artist și profesor la cursul de machiaj al Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”.

„Secretul frumuseții feminine este dat, pe lângă vestimentație, și de machiaj,

Prof. Andreea Ungureanu

rolul acestuia fiind de a accentua trăsăturile reprezentantelor sexului frumos. O femeie frumoasă este cea care atrage priviri prin look-ul său impecabil, iar în acest scop

sunt lansate în fiecare an trenduri inclusiv în machiaj”, ne-a declarat Andreea. Ca un bun profesionist, Andreea ne îndeamnă să fim în trend informându-ne din revistele de specialitate și adaptând noutățile în domeniu cu trăsăturile native astfel încât rezultatul să fie unul de invidiat.

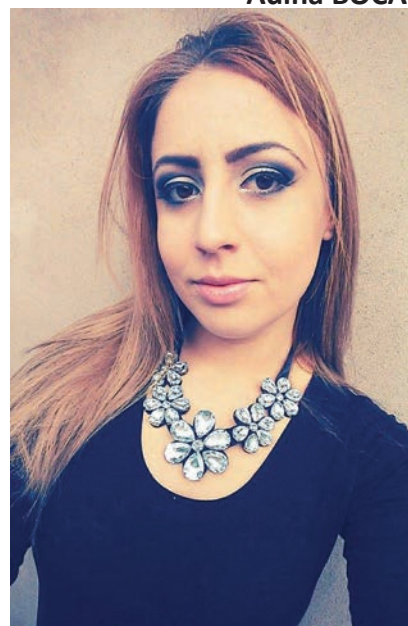
Iată câteva sfaturi pe care ni le dă Andreea pentru această perioadă a anului: *„Pentru un look impecabil tenul trebuie curățat și hidratat corespunzător înainte de a începe machiajul propriu-zis. Atenție la ce, cât și cum aplicați! Nu încercați să acoperiți micile imperfecțiuni ale tenului prin straturi generoase de machiaj deoarece riscați să vă creați o mască și nu un machiaj delicat. Deși conform specialiștilor în domeniul machiajului și nu numai, culoarea în tendințe a acestui an este orhideea radiantă, pentru a fi speciale în această perioadă a anului doamnele și domnișoarele pot aborda orice nuanță și orice tip de machiaj, atâta timp cât este executat corespunzător. Scopul final este de a fi strălucitoare pentru noi înșine, dar și pentru cei din jur”.*

În cadrul unei demonstrații practice, Andreea ne-a prezentat și câteva sugestii în materie de machiaj pentru o ieșire la un eveniment special! În numărul următor al revistei

noastre vă vom prezenta pe larg cursul de machiaj organizat de Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, convinși fiind că v-am trezit deja interesul de a deveni cursanții noștri.

Adina BOCAI

Sugestie pentru machiaj

Profesorii noștri

Prof. Gabriela Gheorghe – omul de dincolo de culoare

Constănțeanca Gabriela Gheorghe este unul dintre profesorii Centrului Cultural județean Constanța „Teodor T. Burada” care le dezvăluie celor interesați tainele picturii în cadrul unui curs ce durează trei ani.

Cum este o prezență foarte îndrăgită de cursanți, să o cunoaștem, așadar, pe Gabriela Gheorghe prin prisma formării sale profesionale.

Este pictor, absolvent al Academiei Naționale de Artă București, promoția 1996, secția Pictură, iar din anul 1998 este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România.

Activitatea sa se măsoară în numeroase expoziții personale și de grup, lucrări expuse atât în țară cât și în străinătate, în premii și în implicarea în diferite proiecte.

Încă din anii studenției, Gabriela Gheorghe a luat parte la expozițiile organizate de Academie la București, în anii 1993, 1994, 1995 și 1996, la Budapesta și Berlin în 1995 și la

Maastricht în 1996. În anul 1993 a beneficiat de o bursă de studii în Germania.

Lucrările Gabrielei Gheorghe au fost expuse în expoziții personale - 2000 la Galeria UAP din Constanța, în 2001 – la Muzeul de Artă Constanța, în 2002 – Galeria Eforie – București și 2008 – Galeria Palace – Constanța.

În ceea ce privește expozițiile de grup, acestea sunt foarte numeroase, prima dintre ele fiind, în anul 2000, pe când artista avea numai 14 ani, la Sala Dalles din București.

În anul 1994, lucrările Gabrielei Gheorghe au fost prezente în cadrul Expoziției Academiei de Artă din București, la Budapesta în Ungaria, în perioada 1993 – 1994 – la Galeria Academiei de Artă din București, în 1995 – la expoziția organizată cu prilejul a 130 de ani de la înființarea Academiei, manifestarea fiind organizată cu acest prilej la Galeria Artexpo, la Teatrul Național București, în 1997 – Galeria Apollo din București, în 1998 – Expoziție de Artă Contemporană Românească la Yokohama, Japonia, 1999 – în cadrul expoziției internaționale de artă „Anomalie” organizată la Muzeul de Artă Constanța, în perioada 1996 – 2001 a participat la expoziții ale Uniunii Artiștilor Plastici din Constanța, manifestări organizate la Muzeul de Artă. În anul 2001 lucrările Gabrielei

Gheorghe au fost expuse în cadrul expoziției de grafică 3+1 din Austria, dar și în expoziția de artă contemporană organizată la Muzeul de Arte Vizuale din Galați. Anul 2002 a adus prezența artistei constănțence la expoziția „Direcția Est” de la Rotterdam, Olanda și la Simpozionul de ceramică de la Troyan, Bulgaria.

În 2006 Gabriela Gheorghe a participat la Salonul Național de Artă de la Palatul Parlamentului și la expoziția „Deceniul 1 – Generația '96”, Palatele Brâncovenești Mogoșoaia. Din 2007 până în prezent a participat la numeroase alte expoziții organizate fie la Constanța, în țară, dar și în Bulgaria și Franța.

Dintre premiile obținute, de-a lungul carierei, de artista Gabriela Gheorghe, amintim: 1996 – Premiul „Ariana și Ion Nicodim”, 1997 – Premiul „Maimeri”, 1998 – Premiul special pentru pictură „Lions Club”, 2010 – Premiul pentru performanțe la nivel național și Premiul bienalei „Ion Andreescu”.

În prezent, Gabriela Gheorghe își dedică o mare parte din timp celor care vor să descopere tainele picturii. Predă un curs de pictură în cadrul Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” unde are cursanți de diferite vârste. Cu răbdare, pictorița, din postura de profesor de această dată, îi inițiază pe toți acei care iubesc pictura, fiind martoră la nașterea și formarea unor noi generații de artiști.

Adina BOCAI

Gabriela Gheorghe, un mare artist cu vocație de pedagog

Gabriela Gheorghe este un artist cu vocație de pedagog dedicat, care trăiește intens actul creației și al dăruirii iar această stare se transpune în tot ceea ce face. De la prima linie până la finalul unei lucrări, cu îndârjire, Gabriela Gheorghe duce o luptă cu sine cu ideile filosofice cu temerile cotidiene și acestea se reflectă în compozițiile-i elaborate îndelung, materializându-se printr-un acel "ceva" ce definește unicatul. Este artistul care „îmbracă” cu lejeritate hainele profesorului și reușește să transmită cu uimitoare ușurință noțiunile și măiestria. Și ca să dăruiești fără efort înseamnă să ai pasiune, să ai capacitatea de a te proiecta în mintea elevilor ca un model de urmat și oare câți nu au făcut-o... ajungând la rândul lor artiști și profesori. Sute de copii și adulți au învățat să iubească arta și culoarea trecând prin atelierul unde predă Gabriela Gheorghe. Printre șevalete, ustensile și o lumină curată, vocea ei blândă vorbește despre frumusețea artelor. Și ca să îmbini perfect artistul cu profesorul, trebuie să ai hărnicie, talent și o răbdare imensă...

Toate acestea se regăsesc și în atelierul personal cât și în cel de la Centrul cultural.

Gabriela Gheorghe este un artist premiat și recunoscut, cu lucrări în expoziții importante atât în țară cât și pe simeze internaționale. Despre lucrările ei așa remarcă o uimitoare relație cromatică și compozițională

de "codificare" a subiectului de multe ori ca un vers poetic ermetizat și diafan în același timp. Jocurile formelor și ale transparențelor misterioase uneori, aparent încryptate în întregul picturilor ei, dau privitorului șansa de a descoperi alte și alte "înțelesuri" ca și cum ai dezlega un puzzle perpetuu. Cu un spirit drept și fără concesii Gabriela Gheorghe își transpune în discursul plastic fără rezerve sau mode, ideile și propriile trăiri, uneori chiar cu o acribie de catharsis.

„...Spirit ordonator, iubitor de stabilitate și echilibru, capabil să iradieze o lumină noptatică, plină de misterul semnelor deslușite în forma lucrurilor, ori – dimpotrivă - să transforme lumina într-un acid al văzduhului care corodează, descărnează ori topește „peisajul” lichifiind „obișnuitul” într-o larmă de transparențe și scânteii cețoase”, scria Paul Chitic – critic de artă.

Artista își dorește să fie o prezență discretă în viața cotidiană, însă în perimetrul artelor plastice propriile-i lucrări de pictură sau instalațiile-i elaborate îi dau o altă dimensiune, cea a talentului și o plasează într-un spot favorizant de lumină.

Poate tocmai această discreție personală contribuie la rezultatul unei act artistic autentic, așa cum cred că se remarcă din plin în fiecare lucrare, nefiind alterate de dorința de

succes, ci doar de expresia unei conștiințe.

Ca să poți stabili un echilibru între creator și „învățător” trebuie să ai puterea de a dăru din ceea ce ai fost înzestrat, să-ți cauți permanent discursul creativ și cel pedagogic, să emani și să formezi în jurul tău artă și discipoli pentru ca mai târziu să poți fi numit pe drept maestru.

Una din cele mai frumoase, demne, generatoare de satisfacții spirituale și uimitoare meserii este cea de profesor, dar și mai uimitoare se dovedește a fi întâlnirea inițiativă cu profesorul tău când acesta - artist autentic, devine reper în viața ta.

Iulia PANĂ

La vârsta de 10 ani Daria Peltea, față în față cu succesul

La vârsta de 10 ani, are un palmares impresionant și, în ciuda succesului în domeniul artistic, nu-și neglijează nici școala, ea lăudându-se cu rezultate foarte bune și la învățătură.

Daria Peltea este elevă în clasa a IV-a C la Școala „Constantin Brâncuși” din Medgidia – învățătoare Marioara Istrate, și, în paralel cu școala, urmează și cursurile Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” fiind anul III la Secția Canto Muzică Ușoară, clasa profesor Theodor Rădulescu, și în anul I la secția Pian – clasa profesor Inga Postolache.

„În 2013 am luat nouă trofee și mai multe premii”, ne-a spus Daria, mândră de reușita ei, cu mențiunea că, din motive obiective, a absentat de la unele competiții. Anul 2014 l-a început, însă, cu o promisiune,

în primul rând de ordin personal: „Anul acesta nu voi mai rata nicio competiție, voi participa la toate și le voi și câștiga!”, ne-a mai spus tânăra speranță din Medgidia.

În ciuda vârstei, Daria este foarte realistă și cel puțin la fel de hotărâtă. Din vocea ei, din atitudine răzbate dorința de a fi cea mai bună. Nu este suficient să fie ea însăși mândră de propriile realizări, ci contează foarte mult și mulțumirea celor care îi călăuzesc pașii spre succes: „Doamna învățătoare este mândră de mine!”, spune micuța artistă, despre care și profesorii de la Centrul Cultural județean „Teodor T. Burada” au numai cuvinte de laudă. În ceea ce-i privește pe părinți, Daria privește în viitor. Este conștientă de efortul pe care îl fac pentru a o susține în drumul ei către succes și tocmai de aceea spune: „Vreau să fie mândri de mine!”.

Dacă vorbim de viitor, trebuie să spunem că Daria vrea să ajungă sus, foarte sus! Se gândește că ar putea încerca și muzica clasică și își dorește foarte mult nu numai să își valorifice propriul talent, ci să îi ajute și pe alții să performeze. „Vreau să urmez conservatorul, să fiu profesor

de canto și o mare cântăreață!”, ne-a mai spus micuța artistă foarte hotărâtă. Cât privește colaborarea cu Teo, profesorul de canto, aceasta se rezumă la un singur cuvânt rostit de Daria cu o sinceritate debordantă, din străfundul inimii: „Superbă!”

PREMII, DIPLOME, TROFEE

În ciuda vârstei, Daria pare a fi un artist cu o bogată experiență și cu un discernământ de invidiat. Știe ce vrea să facă și mai ales știe că de la o zi la alta poate explora tot mai multe noi drumuri profesionale. Un exemplu este colaborarea sa cu filiala Medgidia a Uniunii Democrate a Tătarilor Turco – Musulmani din România. Pentru această colaborare a învățat chiar câteva melodii în limba tătară, iar aprecierile din partea liderilor comunității pentru felul cum a interpretat nu au întârziat să apară.

Redăm în continuare palmaresul micuței artiste care se formează la Centrul Cultural

Județean Constanța „Teodor T. Burada” și care va da și ea, pe viitor, măsura succesului acestei instituții de prestigiu din județ: În anul 2011, Daria a fost laureată cu Premiul special al Juriului a Festivalului Internațional „Folclor fără frontiere” de la Albena – Dobrici – Bulgaria, manifestare la care s-a prezentat alături de Fanfara „Dan Spătaru” și Ansamblul de mandoline „Karasu” din Medgidia, dirijor Adrian Dumitrache. În anul 2012, Daria a obținut Premiul I la „Steluțele Mării” – Constanța, Premiul II la „Folclor fără frontiere” – Bulgaria, în calitate de solistă vocală a Ansamblului de mandoline „Karasu”, dirijor Adrian Dumitrache, Premiul III la „Glasul Speranțelor” de la Techirghiol, Premiul I la „Farmecul Muzicii” – Lumina, Trofeul grupei 8 - 9 ani la Festivalul „November music fest” de la Ploiești, diploma „Vocea de 10” la Festivalul „November music fest” de la Ploiești. Anul 2013 a fost și el

unul plin de premii, diplome și trofee: Trofeul grupei 9 - 10 ani la Festivalul „Mărțișor” de la București, Trofeul categoriei 8 - 9 ani la Festivalul „Remember” de la Constanța, Premiul I la Festivalul „Spring Star” de la București, Trofeul grupei 9 - 11 ani la „Steluțele Mării” – Constanța, finalistă la „Vocile Vacanței”, Premiul II la „Farmecul Muzicii” de la Lumina, Premiul I „Mlădițe Dunărene” de la Hârșova, Trofeul grupei 10 -

12 ani și Trofeul Andantino „Maimuța de Aur” de la București, Trofeu la secțiunea 9 - 10 ani la Festivalul „Acorduri Muzicale din Țara Lilliput” de la București, a fost membră în juriul tinerilor interpreți de la Festivalul „November Music Fest” de la Ploiești, și a mai obținut și Trofeul grupei 10 - 12 ani la Festivalul „Steluțe de Iarnă” de la București și Trofeul grupei 9 - 10 ani la „Magia Crăciunului” de la București.

Mărțișorul

Martie a devenit comercial „Luna mărțișoarelor.” Un mic trifoi cu patru foi, un coșar, o floare stilizată, un obiect lucrat de mână însoțesc urarea „Să ai o primăvară frumoasă.”

Una din numeroasele legende păstrate de la bunici spune că Baba Dochia, celebra ciobăniță ce-și plimba oile pe cărările munților, înveșmântată în douăsprezece cojoace, a găsit o para pe care a legat-o cu două fire de ață, una albă și alta roșie. Și când a înghețat, devenind o stană de piatră, avea prins sub ultimul cojoc acest bănuț legat cu două fire. El este de fapt ilustrarea simbolică a timpului care se scurge.

Arheologii sunt mai preciși: din descoperirile pământului s-a dovedit că dacii neînfricați marcau începutul anului nou, care pe vremea lor era chiar 1 martie, cu un simbol, adică o pietricică, o monedă, un talisman, care se purta

la gât până înfloreau copacii. Le purta noroc în luptă, în dragoste, la muncă. Îi ocrotea de rău, urât, farmede.

Etnologii consideră că albul șnurului de mărțișor reprezintă trecerea de la un anotimp la altul, exprimă renașterea naturii, primenirea timpului, rodnicia pământului în timp ce roșul este simbolul tinereții, al începutului de lume, culoare de foc, principiu vital.

La Florii se scoate mărțișorul de la gât și se agață într-un copac sau pe crengile unui trandafir însoțit de o dorință care se poate îndeplini.

Astăzi, mărțișorul este dovada prieteniei, a dragostei, exprimă un jurământ. Mărțișorul a devenit pretext pentru a sărbători cu destul fast venirea primăverii, primenirea, înnoirea.

Daniela COJOCEA

La 158 de ani

Biserica satului Viile

Satul Viile face parte din comuna Ioan Corvin, fiind situat la câțiva kilometri de Dunăre. Biserica satului, cu hramul „Sfântul Mucenic Haralambie”, a fost ridicată în anul 1856, aproximativ pe locul unui alt locaș de cult, de pământ, de tipul bisericilor-bordei. Viața religioasă a locuitorilor români (în sat neexistând alte minorități etnice) era coordonată de preotul Tănase Athanase care a slujit aici aproape trei decenii, cel puțin din 1818 până în anul 1846.

Construită integral pe vremea stăpânirii otomane, cu acordul guvernatorului de Silistra, Ali Pașa, biserica este în stil dobrogean, cu o arhitectură sobră și cu trăsături simple.

Între anii 1860 – 1877 a fost deservită de către preoții Ioan Radu și Voicu Mihăileanu, iar în anul 1898 a fost supusă unei prime reparații, construindu-se a doua turlă, în față, și înnoindu-se acoperișul făcut din olană, toate sub coordonarea preotului Petre Polifronescu. Alte modificări făcute: mărirea ferestrelor, construirea stâlpilor de cărămidă de la fațadă.

În timpul primului Război Mondial (1916-1918) biserica a fost devastată de inamici, fiind distrus inclusiv acoperișul, refăcut în anul 1929. În anul 1943 preotul paroh de atunci, Nicolae Ciorbaru, a făcut cea de-a treia reparație.

Ultimele lucrări de reabilitare au început în anul 2006 și s-au finalizat la sfârșitul lui 2013 (pictura a fost terminată în 2012). Resfințirea bisericii a avut loc la sfârșitul lunii februarie 2014.

Printre alte icoane în biserică se afla și cea a Sfântului Mucenic Haralambie, datând de la mijlocul secolului al XIX-lea. Sfântul era destul de popular în Dobrogea măcinată de epidemii de ciumă și holeră, pentru că era ocrotitor împotriva acestor boli. Chiar populația satului Viile s-a confruntat cu epidemia de ciumă din perioada 1812-1813, locuitorii fiind decimați de boală.

În afară de icoana Sfântului Haralambie, biserica are un epitaf mare, adus de la Ierusalim, donat de un preot stabilit în Țara Sfântă, dar originar din Viile.

Laura CALOEAN

IN MEMORIAM NICOLAE HERLEA

21 martie 1984. Pe scena friguroasă a Teatrului constănțean, în fața unei mulțimii extaziate, baritonul Nicolae Herlea în baronul Scarpia din opera Tosca de Puccini, alături de soprana Lucia Țibuleac, tenorul Ionel Voineag, sub bagheta dirijorului Constantin Daminescu. Era cea de-a treia seară a Festivalului muzicii de operă și balet. Dar câte alte asemenea apariții nu a bucurat publicul Constanței.

Astăzi cel mai mare bariton al românilor, Nicolae Herlea, a devenit amintire. Spunea cândva reporterului: „Ca să ajungi mare cântăreț trebuie să ai o credință foarte mare în Dumnezeu, care ți-a dăruit vocea, voce care este de fapt a lui. Trebuie să ajungi prin muncă la ceea ce năzuiește fiecare, la marea artă. La Constanța am cântat deseori, nici nu mai țin minte de câte ori. L-am cunoscut bine pe Oleg Danovski, un mare maestru al dansului, era un om care gândea, un artist complex.”

Din nestematele care au compus prin timp marea cultură a Dobrogei, artistul Nicolae Herlea este una dintre cele mai mari. Să-i cinstim memoria și să ne bucurăm că a onorat scena constănțeană cu prestația sa inegalabilă.

În fotografie, Nicolae Herlea alături de soprana constănțeană Aida Abagief, din albumul căreia publicăm fotografia de mai sus.

A.L.

Inedit Din colecția Dumitru Galav
Formații artistice dobrogene

1968, Isaccea, ceata de colindători cu ursari

1968, Niculițel, Jocul ursului

1961, Ciobanu, Alaiul cerbului

1968, Jienii- Isaccea

OBICEIURI DE PE LA NOI . 25 MARTIE VESTEA CEA BUNĂ

Se numără printre sărbătorile închinat Maicii Domnului. Praznicul marchează momentul în care Fecioara Maria primește, de la Arhanghelul Gavriil, vestea că este aleasă de Dumnezeu să devină „scara cerească pe care S-a pogorât Dumnezeu”, așa cum o numește Biserica în cântările sale. Arhanghelul bunelor vestiri, Gavriil, i s-a arătat Fecioarei Maria cu o floare de crin în mână și i-a spus: *Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei* (Luca I, 28). Văzând teama Fecioarei Maria a adăugat: *Nu te teme Marie, căci ai aflat har de la Dumnezeu. Și iată vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema* (Luca I, 30-32). Atunci, Fecioara Maria, plină de smerenie, a plecat capul și a zis: *Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău*. Este momentul în care „puterea Celui de sus a umbrit-o atunci, spre zămislire” și S-a întrupat Mântuitorul Hristos.

OBICEIURI DE BLAGOVEȘTENIE

În lumea satului, această sărbătoare era un moment propice pentru întocmirea prognozelor meteorologice și pentru practicarea unor ritualuri de îndepărtare a forțelor malefice.

Potrivit lui Ion Ghinoiu, „dacă în ziua de Blagoveștenie timpul va fi frumos, tot anul are să fie bun. Și cum va fi vremea în ziua de Buna Vestire, așa va fi și de Paști. Iar dacă de Buna Vestire se află și frunză verde, atunci anul va fi cu belșug”.

Alte obiceiuri sunt legate de sporul casei. Se spune că în această zi, nu este bine ca omul să fie flămând, fără bani în buzunar sau cu haine ponosite. În momentul în care era auzit cucul, erau aruncați banii în direcția respectivă și se număra de câte ori cântă. Fiecare tril corespundea cu un an de viață. Și direcția din care venea cântecul avea o mare importanță. Se spunea că era de bun augur situația în care cucul cânta în fața persoanei, în timp ce sunetul venit din spate sau lateral prevestea necazuri.

De Blagoveștenie nu se puneau cloștile la clocit, fiind considerată neprielnică pentru rodul păsărilor, al animalelor și al plantelor.

Un alt obicei, de data aceasta creștin este consumarea peștelui în ziua de Buna Vestire.

Laura CALOEAN

BĂTUTUL HALVIȚEI

Lăsatul secului reprezintă hotarul între zilele de fruct, de dulce, și cele de post. În ziua dinaintea intrării în Postul Mare are loc unul dintre cele mai dulci, la propriu, obiceiuri păstrate până azi.

Consemnat și în presa de secol XIX, la „bătutul halviței” participau în copiii, dar și adulții, indiferent de vârstă. tradiția spune că se ia un cocoloș de halviță pe care se pot ascunde bănuți și se leagă cu sfoară de un cui bătut cât mai sus, de preferat în grinda casei, cum era în satul tradițional dobrogean. Cel mai bătrân din familie imprima o mișcare circulatorie halviței, iar ceilalți membri, așezați în formă de cerc în jurul halviței, cu mâinile la spate, trebuiau să prindă ghemotocul dulce doar cu gura. Când unul dintre participanți reușea performanța să-și înfigă dinții în ghemotocul dulce, mușca o îmbucătură, apoi îi făcea vânt în față. Până să ajungă la performanța aceasta, cu toții se mozoleau pe față, pe haine, spre amuzamentul general.

Ușor, ușor bulgărele de halviță se micșora, fiind mâncat până la ultima îmbucătură. Dacă sunt ascunși bani se zice că cel care-i găsește va fi norocos tot anul.

SFINȚII 40 DE MUCENICI

Sfinții 40 de mucenici din cetatea Sevastia au fost soldați romani care au primit moartea martirică în vremea împăratului Liciniu, în secolul IV. Datorită faptului că nu au acceptat să aducă jertfă zeilor, tinerii au fost aduși la marginea lacului Sevastiei și aruncați dezbrăcați în apele înghețate. Pe malul lacului era amenajată o baie caldă pentru cei care s-ar fi lepădat de Hristos și s-ar fi închinat zeilor. Doar unul dintre soldați, mai slab în credință, a ieșit din apa înghețată și, imediat ce a intrat în baia încălzită, a murit. În locul lui și-a mărturisit credința în Hristos unul dintre gardieni, care s-a alăturat celorlalți 39. Cu toții au primit cununa muceniciei.

În amintirea acestui eveniment, creștinii obișnuiesc să pregătească în ziua de 9 martie, din aluat, 40 de covrigi în forma cifrei „8”, simbol al veșniciei, al echilibrului cosmic, numiți „sfințișori” sau „mucenici”. Aceștia sunt fie fierți într-o supă dulce, cu multă scorțișoară și nucă, fie făcuți din aluat dospit și copti în tavă, nu înainte de a fi unși cu miere și nucă.

Mai exista și obiceiul ca bărbații să bea 40 de pahare cu vin. Vinul din cele 40 de pahare se asociază cu sângele vărsat de mucenicii din Sevastia.

POMENIREA MORȚILOR

Perioada Postului Mare este una de pregătire și primenire a sufletului în vederea întâmpinării Învierii lui Iisus Hristos. Așa cum fiecare nu poate exista fără moșii și strămoșii săi, tot astfel, împreună, vii și adormiți, formăm marea familie numită Biserică. De aici decurge datoria de a-i pomeni pe cei dragi care nu ne mai sunt alături. Chiar cuvântul parastas, care denumește slujba respectivă, înseamnă „înfățișare înaintea cuiva, mijlocire”, deci, mijlocirea noastră pentru cei dragi nouă.

În acest sens, în Postul Mare, pomenirea morților se face săptămânal, sâmbăta, după oficierea Sfintei Liturghii. Prima sâmbătă este cea a lui Toader, iar ultima, sâmbăta învierii lui Lazăr. De primul dintre ei, Sf. Teodor Tiron, se leagă și tradiția preparării colivei. Sinaxarul amintește de o minune a sfântului, petrecută pe vremea lui Iulian Apostatul (361-363), care, dorind să-i insulte pe creștini, la începutul Postului Mare a dat ordin să fie stropite proviziile din piețele de alimente ale Constantinopolului cu sângele jertfit idolilor. Sfântul Teodor s-a arătat în vis Arhiepiscopului Eudoxie, căruia i-a poruncit să-i anunțe pe creștini să nu cumpere nimic din piață, ci să mănânce grâu fiert cu miere: coliva.

S-a împământenit obiceiul de a aduce la biserică, alături de colivă, vin și lumânări. Toate acestea au o simbolică aparte. Coliva închipuie trupul celui mort. Dacă mierea sau zahărul reprezintă dulceața vieții viitoare, iar aromatele darurile Bisericii, grâul are o dublă semnificație: reprezintă atât o materie primă de bază în alimentație, cât și credința în nemurire. Așa cum bobul este pus în brazdă toamna și „moare” iarna pentru a renaște mai viguros primăvara, la fel se întâmplă și cu trupul omului.

Vinul, sângele strugurelui, simbolizează sângele, seva vieții care curge în măduarele omului, iar lumânarea, lumina Învierii lui Hristos și nădejdea învierii noastre.

Obiceiul pomenirii celor răposați este împământenit în toată Dobrogea, din timpuri străvechi.

DIMENSIUNI EUROPENE ÎN PRACTICILE EDUCAȚIONALE

Centrul Cultural Județean Constanța «Teodor T. Burada» este rezultatul unei fuziuni a trei instituții, devenite astăzi secțiuni cu destinații diferite, în esență având aceeași adresabilitate, adică invitația către membrii comunității de a-și desăvârși procesul complex al educației.

Una dintre cele trei secțiuni ale Centrului Cultural este reprezentată de **Universitatea Populară**, cea care s-a inaugurat în anul 1957 având drept scop răspândirea științei și culturii pe cicluri de lecții și discipline, fiind completată de celelalte așezăminte culturale.

Astăzi, obiectivele principale ce se urmăresc a fi realizate sunt:

- sustținerea conceptului de învățare pe tot parcursul vieții și promovarea performanțelor, inovațiilor și a dimensiunii europene în practicile educaționale

- promovarea învățării limbilor străine și a diversităților lingvistice

- consolidarea rolului învățării pe tot parcursul vieții în dezvoltarea cetățeniei active europene, bazate pe înțelegere, respect și toleranță pentru alte culturi

- promovarea cooperării între școli din România și alte țări europene, în vederea asigurării calității educației

- încurajarea utilizării rezultatelor, produselor finale și a schimbului de bune practici în activitatea didactică

- educație civică, morală și economică

- însușirea de cunoștințe, deprinderi și abilități artistico-culturale, de formare și perfecționare în vederea integrării pe piața muncii

- dezvoltarea în cooperare cu autoritățile publice, cu reprezentanți ai societății civile, de forme de pregătire pentru diverse servicii, în raport cu nevoile specifice ale comunității.

Într-o societate bazată pe scopuri convergente informațional, Universitatea Populară își propune să se adapteze unei dinamici sociale și să elaboreze o strategie diversificată bazată pe programe bine concepute și eficient gestionate.

Domeniu emblematic pentru lumea contemporană, cultura educațională organizată solicită adaptarea permanentă la cerințele și nevoile societății, la servicii de calitate și diversitate.

OFERTA EDUCAȚIONALĂ

Universitatea Populară este și va rămâne o sursă de educație permanentă, pentru copii și adulți, un «sistem deschis» pentru cei care au nevoie sau doresc să-și hrănească interesul pentru educație, cultură. Orice persoană are dreptul de a decide către un demers cultural-educational, de a accede către nivelul superior al cunoașterii în funcție de aspirațiile și idealurile sale.

Silvia ȚIGMEANU

